

ΕΥΡΙΠΙΔΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1977

199922

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

Μέ απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ διδακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καί Λυκείου τυπώνονται ἀπό τόν Ὄργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καί μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1977

ΙΦΙΤΕΝΕΙΑ Η ΕΙΣ ΑΥΛΙΔΙ

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβερνήσεως τα διδακ-
τικά βιβλία του Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου
τυπώνονται από τον Οργανισμό Έκδοσης Διδακτι-
κών Βιβλίων και μοιράζονται Δ.Ο.Ρ.Ε.Α.Ν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΑΡΡΟΥ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1977

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ (ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ), βασιλιάς τῆς Μυκῆνας, ἀρχιστράτηγος.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ (ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ), πιστός δοῦλος τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, τῆς Χαλκίδας (7 + 7 + 1 ἢ κορυφαία = 15).

ΜΕΝΕΛΑΟΣ βασιλιάς τῆς Σπάρτης, ἀδερφός τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ, γυναίκα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ, κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα καί τῆς Κλυταιμῆστρας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ (ΑΧΙΛΛΕΥΣ), βασιλιάς τῆς Φθίας.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ).

ΟΡΕΣΤΗΣ, ἀδερφός τῆς Ἰφιγένειας (ἄφωνο πρόσωπο).

Ἡ σκηνή στό στρατόπεδο τῶν Ἀχαιῶν στήν Αὐλίδα, μπροστά στό κατάλυμα τοῦ Ἀγαμέμνονα.

Ἀπό τοὺς τρεῖς ἠθοποιούς (ὑποκριτάς) ὁ πρωταγωνιστής παρᾶσταινε τόν Ἀγαμέμνονα καί τόν Ἀχιλλέα, ὁ δευτεραγωνιστής τό γέροντα, τήν Ἰφιγένεια καί τόν ἀγγελιοφόρο, ὁ τριταγωνιστής τό Μενέλαο καί τήν Κλυταιμῆστρα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὶν ξημερώσει, ὁ Ἄγαμέμνωνας βγαίνει ἀπὸ τῆ σκηνῆ του μέ μεγάλη ἀγωνία καὶ μιλά μ' ἓνα δοῦλο του.

Ἄνάπαιστοι

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἔλα, γέροντα, μπρὸς στῆ σκηνῆ μου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θά ῥθω. Ἄλλά, βασιλιά μου, τί νέα σχεδιάζεις;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θά ῥθεις ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φτάνω ἀμέσως.

Δέν τό πιάνει τό γήρας μου ὁ ὕπνος
καὶ τά μάτια μου πάντ' ἀγρυπνοῦν.

5

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σάν τί τάχα νά φέρνει αὐτό τ' ἄστρο,
τό λαμπρό, πού μεσοῦρανα τρέμει
στήν ἐφτάστερη Πούλια σιμά;
Δέν ἀκούεται φωνή κὰν πουλιῶν,
οὔτε θάλασσας· τέλεια γαλήνη
βασιλεύει στὸν Εὐριπο αὐτόν.

10

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Βασιλιά μου Ἄγαμέμνονα, τί ἔχεις
κι ἔξω ἐδῶ στῆ σκηνῆ σου γυρίζεις ;
Κι ἡσυχάζει δά ἀκόμα ἡ Αὐλίδα
καὶ τοῦ κάστρου οἱ φρουρές δέν ἀλλάξαν.
Πᾶμε μέσα.

15

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζηλεύω σε, γέρο
 κι ὅποιον ἔζησε δίχως κιντύνους
 ἄγνωστος, κι ἄδοξος, τόν ζηλεύω·
 δέ ζηλεύω ὅποιους ζοῦν στίς τιμές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μά ἐδῶ στέκει τῆς ζωῆς μας ἡ χάρη. 20

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὅμως εἶν' ἐπικίντυνη χάρη.
 Κι οἱ τιμές εἶναι βέβαια γλυκές
 μά ἄν σκοντάψουν στά ἐνάντια, πικραίνουν.
 Πότε τά σφάλματά μας στούς θεούς
 τῆ ζωῆ μας γυρίζουν ἀνάποδα, 25
 κι ἄλλοτε τῶν ἀνθρώπων πολλές
 καί δυσάρεστες γνῶμες τήν τρώγουν.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δέ μ' ἀρέσουν αὐτά, βασιλιά μου·
 μήν τά λές· δέ σέ γέννησ' ὁ Ἄτρεας
 νά ἔχεις ὅλα τῆς ζωῆς τ' ἀγαθά. 30

Σά θνητός πού εἶσαι θά ἔχεις χαρά,
 μά καί λύπη. Κι ἐσύ ἄν δέν τό θέλεις
 τῶν θεῶν οἱ βουλές τέτοιες εἶναι.
 Μά ἐσύ ἀνάφτεις τοῦ λύχνου τό φῶς
 καί τό γράμμα σου γράφεις αὐτό, 35

πού στά χέρια σου ἀκόμα βαστᾶς,
 μά καί πάλι ὅσα γράφεις τά σβήνεις,
 τό σφραγίζεις καί πάλι τ' ἀνοίγεις,
 ρίχνεις τό πινακίδι σου χάμω
 καί χλωρό δάκρυ χύνεις,
 καί καμιά ἀμφιβολία δέν ἀφήνεις
 πῶς δέ βρίσκεσαι πιά στά καλά σου.

Τί ἔναι ὁ πόνος σου ; τί ἔναι ; γιά πές μου.
 Θά τό πεις σ' ἀγαθό καί πιστόν ἀνθρωπό σου : 45

στή γυναίκα σου τότε ὁ Τυνδάραος
 μέ εἶχε στείλει προικιό της
 καί πιστό σύνοδό της.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τρεῖς κόρες τῆς Θεστιάδας Λήδας γίνηκαν,
 ἡ Φοίβα, ἡ Κλυταιμνήστρα, πῶχῳ ὀμόζυγη, 50
 κι ἡ Ἑλένη, πού γιά ταίρι τους τή ζήτησαν
 οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδας διαλεχτοί γαμπροί.
 Βαρεῖές φοβέρες μοίραζαν καί φονικό
 μελέταε, ὅποιος τήν κόρη δέ θά λάβαινε.
 Δέν ἤξερε ὁ πατέρας της Τυνδάραος 55
 πῶς νά τή δώσει ἢ ὄχι δίχῳς μπερδεμα.
 Τοῦ ῥθε στό νοῦ του μεταξύ τους νά ὀρκιστοῦν
 καί τά δεξιά τους χέρια δώσουν οἱ γαμπροί
 καί στοῦ βωμοῦ τίς φλόγες νά χύσουν σπονδές,
 κι αὐτά νά βεβαιώσουν μέ κατάρρα τους : 60
 ὅποιου κι ἂν γένει ταίρι ἡ Τυνδαρίδα, αὐτόν
 νά συμβοηθήσουν, ἂν ἀπό τό σπίτι του
 τήν πάρει ἄλλος καί φύγει κι ἔτσι ἀφήσει αὐτόν·
 νά πολεμοῦν τόν ἄρπαγα, νά τοῦ χαλνοῦν 65
 τή χώρα του ὅμοια, Ἑλληνική καί βάρβαρη.
 Κι ἀφοῦ εἶχαν δώσει ὑπόσχεση, κι ἔτσι ὁμορφα
 μέ στέρια γνώμη ὁ γέροντας Τυνδάραος
 τοὺς εἶχε καταφέρει, τότε ἀφήνει πιά
 τήν κόρη του γιά νά διαλέξει ἕνα γαμπρόν,
 ὅποιον τῆς Ἀφροδίτης οἱ γλυκές πνοές 70
 θά ῥφερναν. Κι ἔτσι ἐκείνη τό Μενέλαο
 διαλέγει, πού νά μήν τήν εἶχε πάρει αὐτός.
 Ἐκείνη τήν ἔλεγε ἡ Φρυγῶν σάν ἔφτασε
 στή Σπάρτη ὁ Πάρης πού τίς θεές ἐδίκασε,
 ὡς λέν, στολή φορώντας ἀνθερή, λαμπρός
 μέ τό χρυσάφι καί μέ λοῦσο βάρβαρο, 75
 πόθησε τήν Ἑλένη, τόν ποθεῖ κι αὐτή
 καί τήν ἀρπάζει κι ἔφυγε πρὸς τά μαντριά
 τῆς Ἰδας, σά δέν ἦταν ὁ Μενέλαος
 στό σπίτι του. Κι ἐκεῖνος τότε σάν τρελός
 ἀπό τόν πόθο, στήν Ἑλλάδα πρόβαλε
 τοὺς παλιούς ὀρκους τοῦ Τυνδάραου μαρτυριά,
 πῶς τόν ἀδικημένο πρέπει νά βοηθοῦν. 80

Λοιπόν ἀρματωμένοι οἱ Ἕλληνες ὄρμουῖν
 ἐδῶ μέσ στήν Αὐλίδα τή στενόπορῃ,
 μ' ὄπλα, καράβια, ἀμάξια κι ἄλογα πολλά.
 Κι ἐμέ διαλέγουν στρατηγό, πού εἰμ' ἀδερφός
 τοῦ Μενελάου. Κι ἄμποτε τ' ἀξίωμα 85
 τοῦτο νά τό'χε κάποιος ἄλλος, κι ὄχι ἐγώ.
 Κι ἐνῶ μαζεύτηκε ὅλος ὁ στρατός ἐδῶ
 μέσ στήν Αὐλίδα, στέκουμε ἀταξίδευτοι.
 Κι ὁ μάντης Κάλχας στήν ἀνάγκη λάλησε
 νά δώσω ἐγώ τήν κόρη μου Ἴφιγένεια 90
 θυσία στοῦ τόπου τήν προστάτισσ' Ἄρτεμῃ,
 κι ἔτσι θά πᾶμε καί τήν Τροία θά πάρουμε·
 μά δίχως τή θυσία αὐτά δέ γίνονται
 Κι ἐγώ εἶπα στόν Ταλθύβιο, καθώς τ' ἄκουσα,
 νά διαλαλήσει πώς ἀφήνω τό στρατόν 95
 ἐλεύθερο νά φύγει, γιατί δέ βασιτῶ
 τήν κόρη μου νά σφάζω. Μά ὁ ἀδερφός μου πιά
 μέ κάθε λόγο νά ὑπομείνω τά δεινά
 μ' ἔπεισε. Κι ἔτσι γράφω στή γυναίκα μου 100
 τήν κόρη μας νά στείλει γιά νά παντρευτεῖ
 τόν Ἀχιλλέα, παινώντας τήν ἀξία του,
 καί λέοντας πώς δέ φεύγει μέ τούς Ἀχαιοούς,
 ἄν δέ θά πάρει νύφη ἀπό τό σπίτι μας.
 Σέ τέτοιο γάμο ψεύτικο ἢ γυναίκα μου 105
 θά πίστευε νά στείλει ἐδῶ τήν κόρη μας.
 Καί μόνοι ἀπ' ὅλους τήν ἀλήθεια ξέρουμε
 ἐγώ, ὁ Ὀδυσσεάς, ὁ Κάλχας κι ὁ Μενέλαος.
 Ὅσα ὁμως τότε δέν τά σκέφτηκα καλά,
 τ' ἀλλάζω τώρα, γέροντα, στό γράμμ' αὐτό,
 πού εἶδες ν' ἀνοιγοκλείνω στήν ἀστροφεγγιά. 110
 Ἐμπρός, πάρε τό γράμμα πιά καί πήγαινε
 πρὸς τ' Ἄργος. Κι ὅσα κρύβει μέσ στίς δίπλες του
 θά σοῦ τά πῶ, γιατί εἶσαι στή γυναίκα μου
 καί σ' ὅλο μου τό σπίτι πάντοτε πιστός.

Ἄναπαιστοι

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Λέγε καὶ ξήγα μου, γιὰ νὰ πῶ καὶ μέ γλώσσα 115
σύμφωνα μ' ὅσα γράφεις στό γράμμα σου τοῦτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

ᾠ τῆς Λήδας βλαστάρη, σοῦ στέλνω
νέα γραφή κοντά στ' ἄλλο μου γράμμα,
νὰ μή στείλεις τήν κόρη σου ἐδῶ
στήν ἀκύμαντη Αὐλίδα, στῆς Εὐβοίας 120
τήν πλατύκολπη τούτη φτερούγα.
Καί τό γάμο τῆς κόρης μας πλιό
θά τόν κάνουμε σ' ἄλλον καιρό.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὁ Ἀχιλλέας πού χάνει τή νύφη
δέ θ' ἀνάψει βαριά θυμωμένος 125
πρός ἐσέ καί στό ταίρι σου ; Αὐτό
φοβερό εἶναι. Γιὰ ξήγα τί λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τ' Ἀχιλλέα μόνο τ' ὄνομα βγῆκε,
μά γιὰ γάμο δέν ξέρει αὐτός, οὔτε
τό τί κάνουμε, οὐδέ πῶχω τάξει 130
μέ τά λόγια τήν κόρη μου νύφη
στήν ἀγκάλη του ἐγώ νὰ τή δώσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Φοβερή, βασιλιά μου, εἶχες τόλμη,
πού ἐνῶ τάξεις τήν κόρη σου ταίρι
νὰ τή δώσεις στό γιό τῆς θεᾶς,
στούς Δαναοὺς γιὰ σφαχτάρι τή φέρνεις. 135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

ᾠμέ, σάλεψε ὁ νοῦς μου !
ᾠμέ, πέφτω σέ τύφλα βαρειά.
Τρέξε, κίνα τά πόδια γοργά,
τά γεράματα νικά.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τρέχω εὐτύς, βασιλιά μου. 140

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά μήν κάτσεις στοῦ λόγγου τίς βρύσες,
γλυκός ὕπνος νά μή σέ πλανέψει.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μπά, θεός νά φυλάξει.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καί παντοῦ δά ὄπου ὁ δρόμος χωρίζει,
κοίτα μήπως ἀμάξι κανένα

145

σοῦ ξεφύγει περνώντας γοργά,
πού θά φέρει τήν κόρη μου ἐδῶ
στῶν Δαναῶν τά καράβια.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καλά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἄν θά βρεῖς τήν πομπή πρός τίς πύλες τῆς χώρας,
τίς χαβιές τῶν ἀλόγων ν' ἀδράξεις, καί πίσω
στά Κυκλώπεια κάστρα ξανά γύρισέ την.

150

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πές μου, ἡ κόρη σου πῶς θά πιστέψει
κι ἡ γυναίκα σου, τέτοια σάν πῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τή σφραγίδα αὐτή πού 'ναι στό γράμμα μου αὐτό
φύλαξέ την. Καί πήγαινε· ἀσπρίζει τό φῶς
τῆς λαμπρῆς χαραυγῆς καί τοῦ Ἥλιου
τό τετράζυγο πύρινο ἀμάξι.

155

Βοήθησέ με στά βάσανα πῶχω.

160

Δέν ὑπάρχει στόν κόσμο κανένας

ὡς τό τέλος νά ζήσει εὐτυχής.

Δίχως λύπες δέν εἶναι κανείς.

Ἄ γέροντας φεύγει. Ὁ Ἀγαμέμνωνας μπαίνει στή σκηνή του.

2. ΠΑΡΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

*Έρχονται στήν ὀρχήστρα 15 νιές Χαλκιδιώτισσες (7+ 7+ 1), πού ἀπαρτίζουν τό Χορό. Ἀρχίζει ἡ Κορυφαία.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Στροφή 1

Μές στῆς Αὐλίδας ἔφτασα τ' ἀμμουδερό ἀκρογιάλι

165

τό στενορέματο Εϋριπτο περνώντας, σάν ἀφῆκα
 τῆ χώρα μου Χαλκίδα ἐγώ, πού τά νερά τῆ θρέφου
 τῆς ξακουστῆς Ἀρέθουσας, νά ἰδῶ στρατό καί στόλο 170
 τῶν ἀντρειωμένων Ἀχαιῶν, πού μέ καράβια χίλια,
 καθώς μᾶς λέν οἱ ἄντρες μας, τούς ὀδηγοῦν στήν Τροία 175
 ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνονας μέ τόν ξανθό Μενέλαο,
 γιά τήν Ἑλένη πού ἄρπαξεν ἀπ' τόν καλαμοτρόφον
 Εὐρώτα ὁ Πάρης ὁ βοσκός, τῆς Ἀφροδίτης δῶρο, 180
 τότε πού μέ τήν Ἀθηνᾶ καί μέ τήν Ἥρα ἡ Κύπρη
 λογόφερνε κι ἐμάλωνε στίς δροσερές βρυσοῦλες,
 καί πῆρε τά πρωτεῖα τῆς ὁμορφιάς αὐτή.

Ἄντιστροφή 1

Μές στ' ἄλσος τῆς Ἀρτέμιδας, πού εἶδε πολλές θυσίες, 185
 μέ κόκκινα ἦρθα μάγουλα κι ἀπό ντροπή ἀνθισμένα, 189
 νά ἰδῶ ὄπλα, ἀσπίδες καί σκηνές, νά ἰδῶ κι ἀλόγων πλῆθος
 κι ἀρματωμένους Ἑλληνες. Κι εἶδα τούς δύο συντρόφους
 τούς Αἴαντες, τοῦ Οἰλέα τό γιό κι αὐτόν τοῦ Τελαμώνα,
 τῆς Σαλαμίνας καύχημα, τόν Παλαμήδη - ἀγγόνι 195
 τοῦ Ποσειδῶνα – καί μαζί τόν Πρωτεσίλαο· παίζουν
 χαρούμενοι σέ σχήματα πολύπλοκα τά ζάρια·
 καί τό Διομήδη πού χαρά τό δίσκο εἶχε νά ρίχνει, 200
 καί τό Μηριόνη, θαυμαστό πολεμιστή, γιό τ' Ἄρη,
 καί τοῦ Λαέρτη εἶδα τό γιόν ἀπ' τά νησιώτικα ὄρη
 καί τό Νιρέα πού ὄλους περνάει στήν ὁμορφιά. 205

Ἐπωδός

Εἶδα τό γοργοπόδαρο κι ἰσάνεμο Ἀχιλλέα,
 τ' ἀνάθρεμμα τοῦ Χείρωνα, τῆς Θέτιδας τῆ γένηνα, 209
 πού στά χαλίκια τοῦ γιαλοῦ βαριά ὄπλισμένος τρέχει,
 κι ἀμάξι μ' ἄτια τέσσερα πασχίζει νά περάσει. 215
 Κι ὁ ἀμαξηλάτης Εὐμηλος, τ' Ἀδμήτου ὁ γιός, φωνάζει
 καί μέ τή μαστιγα χτυπᾶ τά ζηλευτά ἄλογά του, 220
 πού χαλινάρια εἶχαν χρυσά, κι ἦταν τά δύο τῆς μέσης
 λευκόστιχτα κι ἀσπρόμαυρα, καί τ' ἄλλα δύο, τ' ἀπόξω,
 ξανθότριχα, καί παρδαλά τά ποδοστράγαλα εἶχαν. 225
 Κι ὁ Ἀχιλλέας ἀκούραστος πηδᾶ βαριά ὄπλισμένος,

πάντα κοντά στ' άμάξι καί δίπλα στους τροχούς. 230

Στροφή 2

Είδα κι έθαύμασα άμετρα καράβια, τά γυναίκια
τά μάτια μου δέ χόρταιναν άπ' τή χαρά νά βλέπουν.
Πενήντα πλοία πολεμικά πρός τό δεξί τό μέρος 235

ό 'Αχιλλέας τά κυβερνά, τών Μυρμιδόνων 'Αρης.
Στίς πλώρες των άγάλματα χρυσά έχουν Νεραΐδων,
στίς πρύμνες τή σημαία τ' 'Αχιλλεϊκού στρατοϋ. 240

'Αντιστροφή 2

Κοντά τους πλοία 'Αργίτικα στέκονταν άλλα τόσα,
πού οί δυό άρχηγοί τά κυβερνοϋν, ό γίός του Μηκιστέα
ό Εϋρύαλος, κι ό Στένελος ό γίός του Καπανέα. 245

Κατόπι του Θησέα ό γίός μ' έξήντα πλοία, πόχει
σ' άμάξια μ' άτια φτερωτά τή θεά 'Αθηνά, πού δίνει
στους ναϋτες ή θωριά της έλπίδα καί χαρά. 250

Στροφή 3

Είδαμε καί τών Βοιωτών πενήντα πλοία πού είχαν
στῆς πρύμνης των τ' άκρόκορφα σημαδιακό στολίδι· 255

τόν Κάδμο αυτό παράσταινε, πού έκράτει χρυσό δράκο.
Εΐχαν τόν ήρωα Λήϊτον εκείνα για άρχηγό τους. 260

Κι άπό τό Θρόνιο τ' άκουστό κίνησε ό γίός του Οίλέα
καί φτάνει μ' άλλα τόσα καράβια Λοκρικά...

'Αντιστροφή 3

Φέρνει κι άπ' τήν Κυκλώπεια Μυκήνα ό γίός τ' 'Ατρέα 265
σ' έκατό πλοία στρατόν πολύ (κι έχει συναρχηγό του
τό φίλο του 'Αδραστο)· γι' αυτή νά έκδικηθεί ή 'Ελλάδα,

πού άφησε τά παλάτια της για γάμο βάρβαρο. Είδα 270
καί τή σημαία του Νέστορα τῆς Πύλου όρθή στην πρύμνη,
πού είχε μέ πόδια ταύρου τόν ποταμό 'Αλφειό . . . 275

'Επωδός

Μέ τό Γουνέα ως άρχηγό τών Αϊνιάνων ήταν
δώδεκα πλοία· καί σιμά τῆς 'Ηλιδας οί άρχόντοι· 280

'Επειούς τούς έλεγε ό στρατός· τόν Εϋρυτο είχαν πρώτο.
Κι ό Μέγης του Φιλέα ό γίός, άπό τίς 'Εχινάδες, 285

τά κακοζύγωτα νησιά, τών Τάφιων κυβερνοϋσε
τά πλοία, πού είχαν στείλει μέ τ' άσπρα τά κουπιά.

Κι ὁ Σαλαμίνιος Αἴαντας τὰ δυό πλευρά τοῦ στόλου,
 τό δεξιό καί τ' ἄριστερό, σέ μιά σειρά τὰ σμίγει 291
 μέ δώδεκα γοργότατα καράβια ἀραδιασμένα.
 Ἔτσι ἄκουσα τό ναυτικό στρατό κι ἔτσι τόν εἶδα 295
 κι ἄν ξεμυτίσουν μπρός σ' αὐτόν οἱ βάρκες τῶν βαρβάρων
 δέ θά ξαναγυρίσουν πιά : τέτοιοι ἐγὼ εἶδα στόλο. 300
 Ὅσο γιὰ τόν πεζό στρατό, στό σπῆτι μου ἔχω ἀκούσει
 πολλά, κι ἀνάγκη τώρα δέν εἶναι νά τά πῶ.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α΄.

Ὁ Μενέλαος πιάνει τόν ἀποσταλμένο μέ τό γράμμα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μενέλαε, ἔχεις τόλμη κακήν κι ἄπρεπτη.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Φύγε· εἶσαι στούς ἀφέντες σου πολύ πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμή μοῦ φέρνει ἡ προσβολή πού μῶκανες. 305

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Θά κλάψεις, ἄν θά κάνεις τὰ δέν πρέπει σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δέν ἔπρεπε ν' ἀνοίξεις γράμμα πού εἶχα ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μηδέ κι ἐσύ νά φέρνεις σ' ὅλους συμφορές.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μάλωνε μ' ἄλλους· κι ἄφησε σ' ἐμέν' αὐτό.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δέ θά τ' ἀφήσω.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι οὔτ' ἐγὼ τό παρατῶ. 310

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Σοῦ σπάζω μέ τό σκῆπτρο τό κεφάλι σου.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τιμή μου νά χαθῶ γιὰ τούς ἀφέντες μου.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄφησ' το· οἱ δοῦλοι πρέπει λίγα νά μιλοῦν.

Μπαίνει βιαστικά ὁ Ἀγαμέμνωνας.

· ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐφέντη μου Ἄγαμέμνονα, ἀδικούμεστε·
αὐτός μέ βιά τό γράμμα σου ἀπ' τά χέρια μου 315
μοῦ ἄρπαξε, καί δέν κάνει τά πρεπούμενα.

Τροχαϊκά τετράμετρα
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά !

Τί εἶν' αὐτή ἡ λογομαχία κι οἱ φωνές μπρός στή σκηνή ;
ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐγώ πρέπει νά μιλήσω κι ὄχι αὐτός, ἄκουσ' ἐμέ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά Μενέλαε, τί μαλώνεις σύ μ' αὐτόν καί τόν τραβᾶς ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ρίξε πρός ἐμέ τό βλέμμα γιά ν' ἀρχίσω νά σοῦ πῶ. 320

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θαρρεῖς τρέμω νά κοιτάξω σέ, τ' Ἀτρέα γιός ἐγώ ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Βλέπεις τοῦτο δά τό γράμμα, πού θά φέρει συμφορές ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Βλέπω, μά ἀπό τά δικά σου χέρια πρῶτα δός μου το.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

ἌΟχι, πρὶν νά δείξω σ' ὅλους τούς Δαναούς, τί γράφει αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μήπως τ' ἀνοιξες καί ξέρεις ὅσα ἐσύ δέν ἔπρεπε; 325

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ξέρω τίς κρυφές σου πράξεις, ὥστε ἐσύ νά πικραθεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χαρά στήν ἀνεντροπία σου. Καί ποῦ τό ἔπιασες αὐτό;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καρτερώντας νά ῥθει ἡ κόρη σου ἀπό τ' Ἄργος στό στρατό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί μέ παραμονεύεις ; Καί δέν εἶναι ἀνεντροπία ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μέ κεντοῦσε ἡ περιέργεια· δοῦλος σου δέν εἶμ' ἐγώ. 330

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δέ μ' ἀφήνουν νά εἶμαι κύριος τοῦ σπιτιοῦ μου ; Τί ἔναι αὐτό;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Λοξά σκέπτεσαι, ἄλλα τώρα, ἄλλα κατόπι κι ἄλλα πρὶν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λές κομψά· μά ἡ σοφή γλώσσα μισητή εἶναι τῶν κακῶν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τ' ἄστατα μυαλά τούς φίλους τούς μπερδεύουν κι ἄδικοῦν.
 Θέλω νά σ' ἀποξελέγξω, μά ἀπό τήν ὀργή σου ἐσύ 335
 μήν ξεφεύγεις τήν ἀλήθεια· σύντομα θά σοῦ τά πῶ.
 Ξέρεις, ὅταν προσπαθοῦσες πῶς νά γένεις ἀρχηγός
 τῶν Ἑλλήνων γιά τήν Τροία – τάχα πῶς δέν τό 'θελες,
 μέσα σου ὅμως τό ποθοῦσες – πόσον ἦσουν ταπεινός
 σφίγγοντας τό κάθε χέρι, καί τίς θύρες σου ἀνοιχτές 340
 εἶχες σ' ὅλους κι ἔχαιρέτας τόν καθένα στή σειρά,
 κι ἂν δέν τό 'θελαν ἀκόμα, ν' ἀγοράσεις τήν τιμή
 μέ τούς τρόπους σου ζητώντας ; Μά σάν πῆρες τήν εὐτύς
 τρόπους ἄλλαξες, στούς φίλους δέ φερνόσουν ὅπως πρὶν,
 μέσα ἐκλείστης κι εἶχες γίνει δυσκολοπλησίαστος. 345
 Ὁ καλός ποτέ δέν πρέπει, σάν τόν βρεῖ μεγάλη ἀκμή,
 καί τούς τρόπους του ν' ἀλλάζει, μόνον πρέπει νά φανεῖ
 τότε σταθερός στούς φίλους, πού εὐτυχώντας ἤμπορεῖ
 νά τούς ὠφελεῖ. Τά βλέπεις ἀπ' ἀρχῆς σ' ἠῦρα κακόν.
 Κι ὅταν ἦρθε στήν Αὐλίδα τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατός, 350
 πάλι τίποτε δέν ἦσουν, κι ἀπ' τῶν θεῶν τή συμφορά
 τά 'χασες, πού ἀέρας πρύμος δέ φυσοῦσε, κι οἱ Δαναοί
 φώναζαν τά πλοῖα ν' ἀφήσουν κι ἄδικα νά μή μοχθοῦν
 στήν Αὐλίδα, πόσον εἶχες ταραχή κι ἄθλια θωριά,
 μή τόν κάμπο τοῦ Πριάμου δέ γεμίσεις μέ στρατό 355
 κυβερνήτης χίλιων πλοίων. Καί μ' ἐρώταες : «Τί πορεῖά
 νά 'βρῶ μέσ στήν ἀποριά μου, δόξα νά μή στερηθῶ
 χάνοντας τήν ἐξουσία;» Κι ἅμα ὁ Κάλχας φώναξε
 πῶς οἱ Ἀργεῖοι θά ξεκινήσουν τότε, ὅταν τήν κόρη σου
 στήν Ἀρτέμιδα θυσιάσεις, πρόθυμα τήν ἔταξες· 360
 καί μηνᾶς μέ θέλημά σου – μέ βιάν ὄχι, μήν τό πεις –
 στή γυναίκα σου νά στείλει ἐδῶ τήν κόρη σου, ἀφορμή
 τ' Ἀχιλλέα νά γένει ταίρι. Μά ἄλλαξες τή γνώμη εὐτύς
 κι ἄλλα γράφεις, πῶς τῆς κόρης σου δέ γίνεσαι φονιάς.

Κι εἶναι ὁ ἴδιος πάντα αἰθέρας, ὅπου τ' ἄκουσεν αὐτά. 365
 Κι ἄλλοι μύριοι τό 'χουν πάθει· γιὰ νὰ 'ρθοῦν στὰ πράματα
 πρόθυμα κοπιᾶζουν πρῶτα, κι ἔπειτα τραβιοῦντ' αἰσυχρά
 πότε γιατί ἀκοῦν ἀνόητους, πότε δίκια, γιατί αὐτοὶ
 δέ μποροῦν νὰ κυβερνήσουν. Κρίμα στὴν ταλαίπωρη 370
 τὴν Ἑλλάδα, πού ἐνῶ θέλει μέ τιμὴ ν' ἀγωνιστεῖ,
 τῶρα τοὺς καντιποτένιους βάρβαρους θ' ἀφήσει πιὰ
 γιὰ τὴν κόρη τὴ δική σου καὶ γιὰ σέ νὰ τὴ γελοῦν.
 Κυβερνήτη τῆς πατρίδας καὶ τῶν ὄπλων ἀρχηγὸ
 ἐγὼ δέ θὰ 'βανα κανέναν ἀπὸ φιλοπροσωπία.
 Θέλει νοῦν ὁ στρατηλάτης, θέλει φρένα ὁ ἀρχηγός. 375

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Ὅταν τ' ἀδέρφια πέσουν σέ μαλώματα,
 φέρνει ἢ λογομαχία τους πολὺ κακό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θέλω νὰ σοῦ κάμω λίγα καὶ καλὰ μαλώματα,
 δίχως νὰ ψηλοσηκῶσω ἀνέντροπα τὰ μάτια μου,
 μὰ πραϊκά σάν ἀδερφός σου· γιατί ντρέπεται ὁ καλός. 380
 Τί ἔχεις κόκκινο τό μάτι ; πές μου. Τί φυσομανᾶς ;
 Ποιὸς σοῦ φταίει; Τί θέλεις νὰ 'χεις; Τὴν καλή σου ἐπιθυμεί;
 Δέ μπορῶ νὰ σοῦ τὴ δώσω, ἀφοῦ τὴ φύλαξες κακά.
 Θέλεις γιὰ τὰ σφάλματά σου ἐγὼ ὁ ἀθῶος νὰ τραβῶ;
 Ἥ σέ καίει ἡ δική μου δόξα; Ἄλλὰ ζητᾶς στὴν ἀγκαλιά 385
 νὰ 'χεις ὁμορφὴ γυναίκα; Μὰ σοῦ λείπουν τὰ μυαλά
 κι οἱ καλοὶ τρόποι σοῦ λείπουν. Ὁ κακός κακά ποθεῖ.
 Κι ἂν ἐγὼ ἄλλαξα κατόπι μιὰν ἀπόφαση στραβή,
 τάχα εἶμ' ἄμυαλος; Ἐσύ 'σαι πλειότερο, πού ἀφοῦ ἔχασες
 μιὰ ἄπιστη γυναίκα, θέλεις νὰ τὴν λάβεις πάλι, ἐνῶ 390
 γιὰ καλό σου ὁ θεὸς τὴν πῆρε. Στόν Τυνδάραο ὀρκίστηκαν
 οἱ στραβόμυαλοι τῆς κόρης του γαμπροί· ἀλλ' αὐτὸ θαρρῶ
 τό 'καμε ἡ ἐλπίδα πού 'χεν ὁ καθεὶς των, κι ὄχι ἐσύ.
 Πάρ' τους τῶρα καὶ πολέμα· γιατί εἶν' ἔτοιμοι οἱ μωροί.
 Μὰ ἔχει νοῦν ὁ θεὸς καὶ ξέρει τοὺς καταναγκαστικούς 395
 καὶ κακοδεμένους ὄρκους. Καὶ δέ θὰ σκοτώσω ἐγὼ
 τὰ παιδιά μου, γιὰ νὰ λάβεις ἀδίκη χαρὰν ἐσύ
 τὴν κακὴν σου συγκοιμήτρα σὰ θὰ τὴν ἐκδικηθεῖς,

ἐνῶ ἐμένα νύχτα μέρα δάκρυα μαῦρα θά μέ τρῶν,
 πού παράνομα ἔχω σφάζει τά δικά μου τά παιδιά.
 Ὅλα σύντομα σοῦ τά εἶπα, καθαρά κι ὀρθά κοφτά. 400
 κι ἂν ἐσύ δέ φρονίμεψες, ξέρω τί θά κάμω ἐγώ.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Αὐτά εἶν' ἐναντία στά πρὶν λόγια, ἀλλά σωστά·
 καί τὰ λυπιοῦνται τά παιδιά τους οἱ γονεῖς.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δέν εἶχα ὁ δόλιος συγγενεῖς νά μέ πονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θά ἴχεις, ἂν τό χαμό τους δέν ἀποζητᾶς. 405

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καί ποῦ θά δείξεις πῶχαμεν ἓνα γονιό ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Σέ φρόνιμα βοηθώντας κι ὄχι σέ τρελά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Οἱ δικοί πρέπει τούς δικούς νά συμπονοῦν.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ζήτα μου δίκια, κι ὄχι νά πικραίνεις με.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Μαζί μέ τήν Ἑλλάδα αὐτά δέν τὰ τραβῶ ; 410

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μέ σέ κι ἡ Ἑλλάδα εἶναι τρελή, ἀπ' ὀργή θεοῦ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Καμάρωνε τό σκῆπτρο σου, ἀφοῦ πρόδωκες
 τόν ἀδερφό σου. Κι ἄλλους τρόπους θά ἴβρω ἐγώ
 καί φίλους ἄλλους.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Ἄγαμέμνονα, ἀρχηγέ

τῶν Πανελλήνων, ἦρθα φέρνοντας σ' ἐσέ 415

τήν κόρη σου Ἰφιγένεια. Τήν ἀκολουθεῖ
 κι ἡ μάνα της, ἡ Κλυταιμῆστρα σου μαζί,
 κι ὁ γιός σου Ὀρέστης· βλέποντάς τους θά χαρεῖς,
 τόσον καιρό ἀφοῦ λείπεις ἀπ' τό σπίτι σου.

Ἄλλά ἐπειδή καί δρόμο τράβηξαν μακρύ, 420

τ' ἄβρά τους πόδια πλάϊ σέ βρύση δροσερή,

Δ. Σάρρου.—Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

- καθώς και τ' ἄλογά τους, ξεκουράζαν πιά·
καί στά χλωρά λιβάδια κάθισαν νά φᾶν.
Μά ἐγώ μπροστά ἔχω τρέξει γιά νά ἐτοιμαστεῖς.
Κι ἡ κόρη σου πῶς ἦρθε, τό 'μαθε ὁ στρατός, 425
γιατί γοργός ὁ λόγος πέταξε παντοῦ.
Καί τρέχουν ὅλοι τήν κοπέλα γιά νά ἰδοῦν.
"Ὅλοι θαυμάζουν καί τιμοῦν τούς εὐτυχεῖς.
Καί λέγουν: «εἶναι γάμος ἢ τί γίνεται ;
"Ἡ πόθησεν ὁ ἀφέντης ἸΑγαμέμνονας 430
νά ἰδεῖ τήν κορασιά του καί τήν ἔφερε ; »
Κι ἄλλοι εἶπαν : « τήν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της
τή φέρνουν στής Αὐλίδας τήν κυρά Ἄρτεμην.
Ἄλλά ποιός θά τήν πάρει ; » Τοίμασε λοιπόν
για τούτα τά κανίστρια, στεφανώσετε 435
τήν κεφαλή σας μ' ἄνθη, καί σύ, βασιλιά
Μενέλαε, γιά τό γάμο φρόντιζε· ἄς βροντοῦν
μέσ στίς σκηνές σουραύλια καί χτύποι ποδιῶν·
γιατί ἦρθε ἡ μέρα τῆς κοπέλας ἡ λαμπρή.
- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
- Σ' εὐχαριστῶ· μά σύρε μέσ στά δώματα· 440
καί τ' ἄλλα ἡ τύχη θά τά φέρει σέ καλό.—
Φεύγει ὁ ἀγγελιοφόρος.
"Οἱμέ, ποῦθε ν' ἀρχίσω ὁ δόλιος ; Τί νά πῶ ;
Σέ τί ζυγόν ἀνάγκης ἔπεσα σκληρῆς !
Θεός σοφότερός μου μέ κατάτρεξε,
καί μοῦ ἀναποδογύρισε τά σχέδια. 445
"Ὡ πόσο χρήσιμ' εἶναι ἡ ταπεινή γενιά !
Γιατί νά κλάψουν εὐκολα μποροῦν αὐτοί,
καί νά τά λέγουν ὅλα· ἐνῶ στούς εὐγενεῖς
αὐτά δέν πρέπουν. Τή ζωή μας κυβερνεῖ
τό μεγαλεῖο καί τό λαό δουλεύουμε. 450
Ποῦ ἐγώ νά βγάλω δάκρυ τώρα ντρέπουμε,
καί νά μὴν κλάψω πάλι ὁ δόλιος ντρέπουμε,
στίς πιό μεγάλες συμφορές σάν ἔφτασα.
Καί τί θά πῶ πιά τώρα στή γυναῖκα μου ;
Πῶς θά τήν ἀντικρίσω, πῶς θά τή δεχτῶ ; 455

Κοντά στά πάθια πού είχα μ' ἀποχάλασεν
 ἀκάλεστη σά μου ῥθε. Κι ὅμως φυσικό
 ν' ἀκολουθάει τήν κόρη της, παντρεύοντας
 καί δίνοντας τό σπλάχνο της, ὅπου ἄσπλαχνο
 θά μ' εὔρει. Κλαίγω καί τή δόλια κορασιά . . . 460
 Τί κορασιά ; Πού νύφη θά τήν πάρει εὐτύς
 ὁ Ἄδης· κι αὐτή θά μέ ἰκετεύει ἔτσι, θαρρῶ :
 « Πατέρα, μέ σκοτώνεις ; Τέτοια δά παντριά
 κι ἐσύ νά κάμεις κι ὅποιος εἶναι φίλος σου ! ».
 Κοντά θά κλαίει κι ὁ Ὀρέστης συγκινητικά, 465
 χωρίς νά νοιώθει, γιατί ἀκόμα εἶναι μωρό.
 Ἄχ ! τοῦ Πριάμου ὁ γιός μου τά ῥχει κάμει αὐτά,
 σάν πῆρε τήν Ἑλένη· αὐτός μ' ἐχάλασε.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Κι ἐγώ καταλυτιοῦμαι· γιά τοῦ βασιλιᾶ
 τή συμφορά κι οἱ ξένοι πρέπει νά θρηνοῦν. 470

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δός μου, ἀδερφέ, νά σφίξω πιά τό χέρι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πάρε το· ἐσύ εἶσαι νικητής κι ἄθλιος ἐγώ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅρκίζομαι στόν πάππο μας τόν Πέλοπα,
 καθώς καί στόν Ἀτρέα, πού μᾶς γέννησε,
 νά σοῦ μιλήσω ἀπ' τήν καρδιά μου καθαρά 475
 καί τίποτε πλασμένο, μόνον τί φρονῶ.

Σέ εἶδα νά χύνεις δάκρυ ἀπό τά μάτια σου
 κι ἐπόνεσα σε κι ἀντιδάκρυσα κι ἐγώ,
 καί φεύγω ἀπ' τά παλιά μου λόγια ξέμακρα.
 Δέ σέ πικραίνω· κι ἔρχομαι στή γνώμη σου. 480
 Σοῦ λέω νά μή σκοτώσεις τό παιδάκι σου,
 μήτε νά προτιμήσεις τό συμφέρο μου.

Δέν πρέπει ἐσύ νά κλαῖς κι ἐγώ νά χαίρομαι,
 νά χάνονται οἱ δικοί σου, κι οἱ δικοί μου ἄς ζοῦν.
 Τί θέλω τάχα ; Κι ἂν ποθῶ νά παντρευτῶ, 485
 μήπως δέ βρίσκω ἄλλη γυναίκα διαλεχτή ;
 Νά χάσω ἐγώ τόν ἀδερφό μου εἶναι σωστό,

γιά νά ἴβρω τήν Ἑλένη, ἀντί καλοῦ κακό ;
Μωρός πρὶν ἤμουν, κι ὕστερα κατάλαβα
τί πάει νά πεῖ νά σφάξεις τό παιδάκι σου. 490

Μά κι ἡ καρδιά μου γιά τή δόλια κορασιά,
σάν πού εἶμαι συγγενής της μέ πονεῖ βαθιά,
πού αὐτή γιά τήν παντρεία μου θά θυσιαστεῖ.
Τί φταίει γιά τήν Ἑλένη ἡ θυγατέρα σου ;
Ἄς φύγει ἀπ' τήν Αὐλίδα σκόρπιος ὁ στρατός. 495

Κι ἐσύ, ἀδερφέ μου, δάκρυα νά μή χύνεις πιά,
κι ἐμένα νά μήν κάνεις πιά νά κλαίω μ' ἐσέ.
Κι ἂν μῶδωκε ὁ χρησμός κάποιο δικαίωμα
στῆς κόρης σου τήν τύχη, δέν τό θέλω πιά.
Σ' ἐσένα ἀφήνω ἐγώ τό δίκιο μου. Θά πεῖς
πώς ἔχω ἀλλάξει ἀπό τά λόγια τά πικρά ; 500
Σωστά· καί τό μετάνοιωσα, γιατί ἀγαπῶ
τόν ἀδερφό μου. Πρέπει κάθε φρόνιμος
ἔτσι νά κάνει πάντα τά καλύτερα.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Εὐγενικά εἶπες κι ὡς πρέπει σ' ἀπόγονο
τοῦ Δία· δέ θά ντροπιᾶσεις τούς παππούδες σου. 505

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μενέλαε, τώρα σ' ἐπαινῶ· δέν πίστευα
πώς θά ἴλεγες τέτοια σωστά, πού σοῦ ἄξιζαν.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τή σύγχυση στ' ἀδέρφια φέρνει ὁ Ἔρωτας
κι ἡ ἀχορταγιά στό μοίρασμα· μακριά ἀπό μέ
τέτοια συγγένεια καί στίς δυό μεριές πικρή. 510

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ὁμως σ' ἀνάγκην ἔφτασα ἀναπόφευχτη,
τῆς κόρης μου νά κάμω τή σκληρή σφαγή.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Πῶς; Ποιός θά σέ ἀναγκάσει νά τή σφάξεις πιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλο μαζί τῶν Ἀχαιῶν τό στράτευμα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, σάν πάλι στ' Ἄργος ξαναστείλεις τήν. 515

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν θά ξεφύγω τό ἄνα, τ' ἄλλο θά μέ βρεῖ.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Τό ποιό; Νά μή φοβᾶσαι τόσο τό λαό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὁ Κάλχας στό στρατό μας τό χρησμό θά πεί.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ὅχι, ἄν πεθάνει πρῶτα, κι εὐκόλο εἶν' αὐτό.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γένος κακό εἶναι οἱ μάντιες καί φιλόδοξο.

520

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Κι ἀνώφελο εἶναι πάντα κι ἀχρησίμευτο.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά δέ φοβᾶσαι ἐκεῖνο πού στοχάζομαι ;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἄν δέν τ' ἀκούσω, πῶς μπορῶ ν' ἀποκριθῶ ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅλα τά ξέρει αὐτά τοῦ Σίσυφου ἢ σπορά.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Δέ θά μᾶς βλάψει ὁ Ὀδυσσεύς σέ τίποτε.

525

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πάντα εἶναι πονηρός καί λαοκόλακας.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Ἐχει καί τό κακό πού ἄναι φιλόδοξος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Λοιπόν φαντάσου στούς Ἀργίτες νά σταθεῖ
καί πεί ὅσα ὁ Κάλχας μάντεψε, καί πεί γιά μέ
πῶς ἔταξα θυσιά στήν Ἀρτέμιδα

530

κι ἔπειτ' ἄρνοιῦμαι· θά ἐρεθίσει τό στρατό
καί τούς Ἀργίτες θά προστάξει, ἐσε κι ἐμέ
σκοτώνοντας, νά σφάξουν καί τήν κόρη μου.

Κι ἄν πάγω στ' Ἄργος θά μ' ἄρπάξουν, σάν ἐρθοῦν
μέσ στά Κυκλώπεια κάστρα, καί τή χώρα εὐτύς
θ' ἀπορημάξουν. Τέτοια εἶναι τά πάθια μου !

535

Ὅϊμέ, σέ τί ἀγωνία μ' ἔρριξαν οἱ θεοί!

Μενέλαε, κάν φυλάξου, στό στρατό σάν πᾶς,

νά μήν τά μάθει ἀκόμα ἡ Κλυταιμῆστρα αὐτά,
πρίν στείλω ἐγὼ στὸν Ἄδη τὸ παιδάκι μου, 540
ὥστε νά κλαίω στά πάθια μου λιγότερο.
Κι ἔσεῖς γι' αὐτά μήν πείτε, ξένες τίποτε.

Φεύγει ὁ Μενέλαος

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Καλότυχοι ὅσοι ἀπόλαψαν μέ φρόνηση καί μέτρο
τῆς Ἀφροδίτης τίς πνοές καί δέχτηκανπραϊκά 545

τοῦ χρυσομάλλη τοῦ Ἔρωτα τούς μανιασμένους οἰστρους,
πού ρίχνει σαϊτιές διπλές στὸν πόθο ὡς τίς βουτᾶ, 549

πού ἄλλες εὐφραίνουν τή ζωή, κι ἄλλες τή φαρμακώνουν.
Πανώρια Κύπρη, σπίτι μας αὐτές νά μήν ἰδῶ.

Ἄς ἔχω μέτρια χάρη ἐγὼ, μά εὐγενικούς τούς πόθους. 555
Πραϊκή τήν Κύπρη, βαριά τήν παραιτῶ.

Ἀντιστροφή

Στούς τρόπους καί στό φυσικόν οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν.

Μά τό καλό εἶναι φανερό. Στήν ἀρετή ὀδηγοῦν 560

ἡ ἀνατροφή κι ἡ μάθηση. Κι εἶν' ἡ ντροπή σοφία,
πῶχει καί τ' ἄξιο χάρισμα μέ φωτισμένο νοῦν 565

νά βλέπει τά πρεπούμενα, πού φέρνουν δόξα αἰώνια.
Μεγάλο πράμα νά ζητοῦν σεμνά τήν ἀρετή 570

κρυφά οἱ γυναῖκες σπίτι τους, κι οἱ ἄντρες μέσ στοῦ κόσμου
τά πλήθη, ἐκεῖ πού αὐξάνουν τῆς θώρας τήν ἀκμή.

Ἐπωδός

Ἦρθες, ὦ Πάρη, ἐσύ ἀπό κεῖ
πού μεγάλωσες βουκόλος,
στ' ἀσπρομόσχαρα τῆς Ἰδης, 575

βαρβαρικά συρίζοντας,
καί μέ Φρυγικές φλογέρες
ἔπαιζες σκοπούς τοῦ Ὀλύμπου.

Γελάδες καλομάσταρες
βόσκαες, ὅταν πρόσμενέ σε
τῶν τριῶν θεῶν ἡ κρίση. 580

πού στήν Ἑλλάδα σ' ἔστειλε.

Καί σάν εἶδες τήν Ἑλένη
στά ἑλεφάντινα παλάτια,
πόθο σκορπιᾶς στά μάτια της,
μά κι ἐσύ ἐποθοφλογίστης.

585

Καί μιὰ ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη,
στῆς Τροίας τήν ἀκρόπολη
φέρνει τώρα τήν Ἑλλάδα
μέ στρατό καί μέ καράβια.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β΄.

Ἔρχονται σέ μιὰ ἀρμάμαξα ἡ Κλυταιμῆστρα μέ τήν Ἰφιγένεια καί μέ τόν Ὀρέστη.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ἄνάπαιστοι

ᾠ! μεγάλη ἡ εὐτυχία τῶν μεγάλων!

590

Τοῦ μεγάλου τ' ἀφέντη γιά ιδέστε
τήν κοπέλα Ἰφιγένεια, ιδέστε
τή βασίλισσα τήν Κλυταιμῆστρα
τοῦ Τυνδάραου τήν κόρη!

Ἔχουν δά ἀπό μεγάλους βλαστήσει
καί σέ τύχες λαμπρές ἔχουν φτάσει.

595

Γιά θεούς τοὺς θαρροῦν τοὺς τρανοὺς κι εὐτυχεῖς
οἱ θνητοί, πῶχουν μοίρα κακή.

Τῆς Χαλκίδας κοπέλες ἐδῶ νά σταθοῦμε,
τή βασίλισσα νά ὑποδεχοῦμε,
ἀπό τ' ἀμάξι σά βγει, μή σκοντάψει στή γῆ.

600

Μ' ἀβρά χέρια καί μ' ἦθος γλυκό,
μή σκιαχτεῖ, πού μᾶς ἔρχεται πρώτη φορά
ἡ ξακουστή τ' Ἀγαμέμνονα κόρη,
κι ἄς μή δώσουμε οἱ ξένες

605

παραζάλη κι ἐνόχληση
στίς Ἀργίτισσες ξένες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Αὐτό θαρρῶ πῶς εἶναι καλομάντεμα
τά λόγια τὰ γλυκά κι ἡ καλοσύνη σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

“Όμοια κι ἐσένα, κόρη μου, ὁ πατέρας σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νά εἶσαι καλά· κοντά σου καλά μ’ ἔφερες.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δέν ξέρω τοῦτο, κόρη μου, πῶς νά τό πῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μπά!

Χαίροντας μ’ εἶδες, κι ὅμως εἶσαι ἀνήσυχος!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πολλήν ἔχει ἔγνοια ὁ βασιλιάς κι ὁ στρατηγός. 645

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δικός μου γίνε τώρα, καί μή σκέπτεσαι.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μά εἶμαι δικός σου ἀκέριος τώρα, κόρη μου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γιά ἰλάρυνε τὸ φρύδι καί τό μάτι σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, χαίρουμαι ὅσο χαίρουμαι θωρώντας σε.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἔπειτα χύνεις δάκρυα ἀπό τά μάτια σου; 650

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γιατί θά χωριστοῦμε γιά πολύν καιρό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καλέ πατέρα, δέν τό νοιώθω αὐτό πού λές.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τά φρόνιμά σου λόγια πλειότερο μέ καίν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

“Αν θά σ’ εὐχαριστήσω, ἀνόητα νά σοῦ πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

“Αχ· νά σωπάσω δέ μπορῶ! Καλά μιλάς. 655

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μεῖνε, πατέρα, σπίτι μέ τά τέκνα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τό θέλω, δέ μπορῶ ὅμως καί πικραίνουμαι.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Λόγγες καί πίκρες τοῦ Μενέλαου νά χαθοῦν!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄλλους θά κάψουν πρῶτα, κι αὐτό καίει ἐμέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μές στήν Αὐλίδα κάθισες πολύν καιρό.

660

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καί δέν μπορῶ νά στείλω ἀκόμα τό στρατό.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καί πού εἶναι ὁ τόπος τῶν Φρυγῶν, πατέρα μου ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐκεῖ πού ὁ Πάρης νά μή βρίσκονταν ποτέ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, θά μ' ἀφήσεις καί θά πᾶς μακριά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι ἐσύ τό ἴδιο, κόρη μου, καθώς κι ἐγώ.

665

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἄχ!

Ἄς ταίριαζε κοντά σου νά ἴπαιρνες κι ἐμέ!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐχεις κι ἐσύ ταξίδι, νά μή μέ ξεχνᾷς.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θά πάγω μοναχή μου ἢ μέ τή μάνα μου;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δίχως γονεῖς, μονάχη, καταμόναχη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πατέρα, σ' ἄλλα σπίτια δέ μέ στέλνεις πιά;

670

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Φτάνει· δέν πρέπει οἱ κόρες τέτοια νά ρωτοῦν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Γοργά ἀπ' τήν Τροία νά μᾶς ἔρθεις νικητής.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πρέπει νά κάνω πρώτα μιά θυσία ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ἐγώ ὅμως πρέπει τ' ἅγιο πράμ' αὐτό νά ἰδῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Θά ἰδεῖς· γιατί θά στέκεις στό βωμό κοντά. 675

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Θά στήσουμε τριγύρω στό βωμό χορούς ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Καλότυχή μου, καί δέν ξέρεις τίποτε!

Πήγαινε μέσα νά σέ ἰδοῦν οἱ κορασιές.

Πικρό φίλημα δός μου καί τό χέρι σου,

γιατί θά εἶσαι μακριά μου γιά πολύν καιρόν.— 680

᾽Ω μάγουλα καί στήθια καί ξανθά μαλλιά,

ἢ Τροία κι ἢ Ἑλένη τί πληγή μᾶς ἀνοιξαν!

Παύω τά λόγια· γιατί μόλις σ' ἔγγιξα

τρέχουν τά δάκρυα τῶν ματιῶν μου ἀκράτητα.

Πήγαινε μέσα.—Μά συμπάθα με κι ἐσύ, 685

κόρη τῆς Λήδας, ἄν ἐψυχοπόνεσα,

πού τ' Ἀχιλλέα θά δώσω ἐγώ τήν κόρη μου.

Κι εἶν' ἡ παντρεία καλότυχη, μά τούς γονεῖς

τσιμπάει κατάκαρδα, ὅταν δίνει τά παιδιά

σ' ἄλλα σπίτια ὁ πατέρα πού παιδεύτηκε. 690

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δέν εἶμαι ἀνόητη νά μή νοιώθω σου

τόν πόνο· αὐτά θά πάθω, πίστεψε, κι ἐγώ,

σά θά τή βγάζω νιόνυφη τήν κόρη μου·

μά αὐτά ἡ συνήθεια τά πραίνει κι ὁ καιρός. 685

Τ' ὄνομα ξέρω τοῦ γαμπροῦ πού διάλεξες·

τώρα ποῦθ' εἶναι πές μου κι ἀπό ποιά γενιά ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἡ Αἴγινα ἦταν θυγατέρα τ' Ἀσωποῦ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μ' αὐτήν ποιός θεός ἢ ποιός θνητός παντρεύτηκε ;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Δίας· καί τόν προεστό Αἰακό γενεᾶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τόν Αἰακό ποιός γιός του διαδέχτηκε; 700

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Πηλέας, πού ’χε τοῦ Νηρέα τήν κορασιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μέ θέλημα τῶν θεῶν τήν πῆρε ἤ μέ τή βία;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τήν τάζει ὁ Δίας, καί τή δίνει ὁ κύρης της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί πού ἔγινεν ὁ γάμος; Ἡ στά κύματα;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στό Πήλιο τό ἱερό, ὅπου μένει ὁ Χείρωνας. 750

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πού λέν πῶς τῶν Κενταύρων κάθεται ἡ γενιά;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐκεῖ ἔκαμαν τοὺς γάμους τοῦ Πηλέα οἱ θεοί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τόν Ἀχιλλέα ὁ γονιός του ἤ ἡ Θέτη ἀνάθρεψε;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

‘Ο Χείρωνας, γιά νά μή μάθει ἦθη κακά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πού ἀνάθρεψε σοφός, πῶδωκε πιό σοφός. 710

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τέτοιος ἄνθρωπος θά ’ναι ἄντρας τῆς κόρης σου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί σέ ποιά χώρα μένει; Δέν εἶν’ ἄσκημος.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στή Φθία, στό ποτάμι Ἄπιδανό κοντά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐκεῖ μακριά θά πάγει αὐτός τήν κόρη μας;

- ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Αὐτός πού θά τήν ἔχει αὐτά θά τά σκεφτεῖ. 715
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Ἄς εὐτυχοῦν. Ποιά μέρα ὁ γάμος γίνεται;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Σάν καλορθεῖ τό γέμισμα τοῦ φεγγαριοῦ.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Στή θυσία γιά τόν πρόγαμο ἔσφαξες;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Τό μελετῶ· γι' αὐτήν ἐτοιμαζόμαστε.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Τοῦ γάμου τό τραπέζι θά ἔχεις ὕστερα; 720
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Σά θυσιάσω στους θεούς ὅσα χρωστῶ.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Κι ἐμεῖς ποῦ τίς γυναῖκες θά δειπνήσουμε;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Κοντά ἐδῶ στά καράβια τά καλόπρυμνα.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Καλά· κι αὐτό ἀπ' ἀνάγκη θά ὑποφέρουμε.
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Ξέρεις, γυναῖκα τί νά κάμεις; Ἄκου με. 725
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Τί πράμα; Νά σ' ἀκούω τό συνήθισα.
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Ἐμεῖς ἐδῶ, πού τώρα βρίσκεται ὁ γαμπρός.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Χωρίς τή μάνα ὡς πρέπει τί θά κάμετε;
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
μέ τους Δαναούς τήν κόρη θά παντρέψουμε.
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Κι ἐγώ ποῦ πρέπει τότε δά νά βρίσκουμαι; 730
ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ
Στ' Ἄργος νά πᾶς, τίς κόρες μας νά γνοιάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ν' ἀφήσω τήν κοπέλα; Στή λαμπάδα ποιόν;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἐγώ τοῦ γάμου τή λαμπάδα θά κρατῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δέν εἶν' αὐτός ὁ νόμος, μή λές ἄτοπα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Δέν πρέπει νά εἶσαι μέσ τό πλῆθος τοῦ στρατοῦ. 735

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρέπει ὅμως νά παντρέψω ἐγώ τά τέκνα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Κι οἱ κόρες νά μή μένουν σπίτι μοναχές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλά στους παρθενῶνες τους φυλάγονται.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄκουσ' ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά τήν Ἀρτίτισσα θεά,

κοίταζε ἐσύ τά ἔξω, καί τό σπίτι ἐγώ, 740

τό τί στό γάμο χρειάζεται τῆς κόρης μας.

Μπαίνει μέσα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ὅϊμέ· χαμένα πάσκισα, ἄδικα ἔλπισα

μακριά νά ξαποστείλω τή γυναίκα μου.

Σοφίζομαι καί τρόπο προσπαθῶ νά βρῶ

γιά τούς δικούς μου, ἀλλά σκοντάφτω ἐγώ παντοῦ. 745

Θά πάω στό μάντη Κάλχα νά ξετάσουμε

τό θέλημα τῆς θεᾶς, πού 'ναι πικρό σ' ἐμέ,

καί θλιβερό γιά τήν Ἑλλάδα.—Ὁ φρόνιμος

ἢ πρέπει νά 'χει μιά γυναίκα σπίτι του

καλή καί τίμιαν, ἢ νά μήν παντρεύεται. 750

Φεύγει.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β΄.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Μές στοῦ Σιμόη τ' ἀργυρά γυρίσματα θά φτάσει
 μέ τά καράβια ὁ Ἑλληνικός στρατός ἀρματωμένος,
 ἐκεῖ τῆς Τροίας τά χώματα, μέσ στ' Ἀπολλώνιον Ἴλιο, 755
 πού ἀκούω πώς ρίχνει τά ξανθά μαλλιά της ἡ Κασσάντρα,
 μέ δάφνης χλωροφούντωτο στεφάνι στολισμένη, 760
 θεόπνευστη, ὅταν ἔχει προφητικὴν ὀρμή.

Ἐντιστροφή

Θ' ἀντισταθοῦν στά κάστρα τους καί στήν ἀκρόπολή τους
 οἱ Τρῶες, ὅταν ὁ στρατός ὁ Ἑλληνικός ζυγώσει 765
 μέσ στοῦ Σιμόη τά ρέματα μέ χάλκινες ἀσπίδες,
 μέ πλοῖα γοργά κι ὠριόπλωρα, νά φέρει στήν Ἑλλάδα
 τῶν δύο αἰθέριων Διόσκουρων τήν ἀδερφήν Ἑλένη 770
 μ' ἀσπίδες καί κοντάρια καί λόγχες τῶν Ἀχαιῶν.

Ἐπωδός

Κι ἀφοῦ τῆς Τροίας τό Πέργαμο τό πυργοτειχισμένο
 κυκλώσει ὁ Ἄρης φονικός, καί κόψει τά κεφάλια 775
 τῶν Τρῶων καί τή χώρα τους χαλάσει, τοῦ Πριάμου
 θά γένουν μυριοθρήνητες κι οἱ κόρες κι ἡ γυναίκα. 780
 Κι ἡ Ἑλένη ἡ κόρη τοῦ Διός θά χύσει μαῦρο δάκρυ,
 γιὰτ' ἄφησε τόν ἄντρα της κι ἔφυγε. Τέτοιος φόβος
 μήτε σ' ἐμέ νά ῥθει ποτέ μηδέ καί στῶν παιδιῶν μου 785
 τά τέκνα, καθὼς θά θρηνοῦν κοντά στοὺς ἀργαλειοὺς των
 οἱ χρυσοστόλιστες Λυδές κι οἱ Φρύγισσες γυναῖκες,
 ἢ μιά στήν ἄλλη λέγοντας : «Ποιός τάχα δακρυσμένην 790
 θ' ἀδράξει με ἀπ' τά ὠριόπλεχτα μαλλιά καί θά μέ σύρει
 μακριά ἀπό τήν πατρίδα μου τήν καταρτημαγμένη;
 γιὰ σένα Ἑλένη, γέννημα τοῦ μακρολαίμη κύκνου—
 ἂν εἶναι αὐτό σωστό πού λέν πὼς ἔτυχεν ἡ Λήδα 795
 τό Δία σάν πεταχτό πουλί παραλλαγμένον, εἶτε
 ψέματα λέν στὸν κόσμον οἱ μῦθοι τῶν ποιητῶν.» 800

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ΄.

Ἔρχεται ὁ Ἀχιλλέας σέ λίγο κι ἡ Κλυταιμῆστρα.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποῦ νά ἔναι ὁ πρωτοστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν;
 Ποιός θά τοῦ πεῖ ἀπό σᾶς πῶς τοῦ Πηλέα ὁ γιός,
 ὁ Ἀχιλλέας, στή σκηνή του τόν ζητῶ;
 Κι ὅμοια δέ μένουμ' ὅλοι ἐδῶ στόν Εὐριπο;
 Ἄλλοι ἀπό μᾶς ἀνύπαντροι τά σπίτια τους 805
 τ' ἄφησαν ἔρμα κι ἐδῶ πέρα κάθονται,
 κι ἄλλοι γυναῖκες καί παιδιὰ παράτησαν·
 τόσο ἄγριος στήν Ἑλλάδα πόθος ἔπεσεν
 ἀπ' τοὺς θεούς γι' αὐτήν τήν ἐκστρατεία μας.
 Ἐγώ λοιπόν πρέπει νά πῶ τό δίκιο μου· 810
 κι ἄλλος ποιός θέλει ἄς πεῖ κι αὐτός τόν πόνο του.
 Τῆ Φάρσαλο καί τόν πατέρα μου ἄφησα
 καί μένω ἐδῶ στοῦ Εὐρίπου τῖς ψιλές πνοές,
 κι ὅσο κρατῶ τοὺς Μυρμιδόνες, πού μοῦ λέν :
 «Τί περιμένουμε, Ἀχιλλέας; πότε πιά 815
 θά ῥθει ὁ καιρός στήν Τροία νά κινήσουμε;
 Κάμε ἂν θά κάμεις κάτι, ἢ πίσω γύρνα μας·
 μήν καρτερεῖς τῖς ἄργητες τῶν Ἀτρειδῶν.»

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἦ γιέ τῆς θεᾶς Νεραΐδας, καθώς ἄκουσα
 τά λόγια σου ἀπό μέσα, βγῆκα νά σέ ἰδῶ. 820

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦ θεία Ντροπή, ποιά νά ἔναι ἡ μεγαλόπρεπη
 τούτη γυναῖκα, πού θεωροῦν τά μάτια μου;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρώτη φορά μέ βλέπεις, τί παράξενο
 νά μή μέ ξέρεις; Σοῦ ἐπαινῶ τό σεβασμό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καί ποιά εἶσαι; Τί ἦρθες στῶν Ἑλλήνων τό στρατό, 825
 γυναῖκα ἐσύ μέσ σ' ἄντρες ἀσπιδόφραχτους;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τῆς Λήδας εἶμαι κόρη, ἡ Κλυταιμήστρα ἐγώ,
κι εἶν' ἄντρας μου ὁ ἀφέντης Ἄγαμέμνωνας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλά εἶπες ὅσα πρέπει σύντομα· μά ἐγώ
τό ἔχω ντροπή μου μέ γυναῖκες νά μιῶ. 830

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μεῖνε· τί φεύγεις; Καί τό δεξί χέρι σου
δῶσε μου, ἀρχήν τοῦ γάμου σου καλότυχη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί λές; Σ' ἐσέ τό χέρι μου; Θά ντρέπουμε
τόν ἄντρα σου, ἂν θ' ἀγγίξω τά δέν πρέπει μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μπορεῖς, ἀφοῦ τήν κόρη μου παντρεύεσαι,
γιέ τῆς θεᾶς Νεραΐδας τῆς θαλασσινῆς. 835

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί γάμους λές, κυρά μου; Τί νά πῶ, ἀπορῶ·
ἐξόν ἂν σ' ὅτι λές παραλογίζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὅλους συμβαίνει, τούς καινούριους συγγενεῖς
σά βλέπουν, καί γιά γάμο μέ ντροπή ὀμιλοῦν. 840

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποτέ, κυρά, τήν κόρη σου δέ ζήτησα,
κι οὐδέ ἀπό τούς Ἀτρεΐδες μοῦ ἔρθε προξενιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπόν τί νά ἔναι; Ἀπόρα μέ τά λόγια μου·
γιατί μ' αὐτά πού μοῦ εἶπες ἀπορῶ κι ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἀπεικάζε· κι οἱ δύο μας ν' ἀπεικάσουμε·
γιατί κι οἱ δύο ἴσως ψέματα δέ λέγομε. 845

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά φοβερά ἔχω πάθει; Γάμο ἀνύπαρχτον,
ὡς φαίνεται, ἐτοιμάζω· ντρέπουμε γι' αὐτά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἴσως κανεῖς περίπαιξε κι ἐσέ κι ἐμέ.
Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

Μήν τά προσέχεις ὅμως καί λησμόνα τα.

850

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σέ χαιρετῶ· δέν ἔχω μάτια νά σέ ἰδῶ,
σά βγῆκα ψεύτρα κι ἔπαθα ὡς δέ μῶπρεπε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τό ἴδιο κι ἀπό μέρος μου· τόν ἄντρα σου
πάω νά ζητήσω μέσ σ' αὐτά τά δώματα.

Ἐνῶ βγαίνει ὁ Ἀχιλλέας τὸν σταματᾷ ὁ γέροντας.

Τροχαϊκά τετράμετρα

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Αἰακίδη ξένε, στάσου, ἐσένα λέω, τοῦ γιοῦ τῆς θεᾶς,
καί τῆς Λήδας κόρη, ἐσένα, κάτι θέλω νά σᾶς πῶ.

855

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ποίος μισάνοιξε τή θύρα; Πῶς περίφοβος μιλεῖ!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Δοῦλος εἶμαι, δέν καυχιοῦμαι· δέ μ' ἀφήνει ἡ τύχη μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τίνος εἶσαι; Δικός μου ὄχι· θά εἶσαι τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τούτης πού ἔναι μπρός στό σπίτι, μ' ἔδωκε ὁ πατέρας της

860

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Στάθηκα· τί θέλεις λέγε, γιατί μ' ἔσταμάτησες;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Εἶστε τάχα μοναχοί σας, πού ἐδῶ πέρα στέκεστε;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναί μονάχοι, πές τί θέλεις, ἔβγαίν' ἔξω κι ἔλα ἴδῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

᾽Ω προσπάθεια μου καί τύχη, σώσετ' ὅποιους θέλω ἐγώ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πάει ὁ λόγος σου σέ μάκρος κι ἔχει κάποια καυχησιά.

865

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ἐξορκίζω λέγε ἀμέσως, ὅ,τι θέλεις νά μοῦ πεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ξέρεις βέβαια πόσο ἐσένα καί τά τέκνα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παλιό λάτρη του σπιτιού μου πάντοτε σέ ξέρω ἐγώ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Κι ὅτι προίκα σου μ' ἐπῆρε ὁ Ἄγαμέμνωνας κι ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ναί μαζί μου στ' Ἄργος ἦρθες, καί μοῦ στάθηκες πιστός.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί, καί πλειότερο ἐγώ σένα ἀπό τόν ἄντρα σου ἀγαπῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέλος πάντων τώρα πές μας ξέσκεπα, τί θά μᾶς πεῖς. 870

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Μέ τό χέρι του θά σφάζει τήν κοπέλα σου ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς; Μακριά ἀπό μᾶς ὁ λόγος, γέροντα! παραλαλεῖς.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Τόν ἄσπρο λαιμό τῆς δόλιας κόβοντας μέ τό σπαθί. 875

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

ᾠ τί χαλασμός πού μ' ἤϋρε. Μήν τρελάθη ὁ ἄντρας μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἐχει τά μυαλά του, ὄχι ὅμως γιά τήν κόρη σου κι ἐσέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιά ποιό λόγο; Ποιός ὀλέθριος δαίμονας τόν κυνηγᾷ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Θεοῦ χρησμός, ὡς λέει ὁ Κάλχας, γιά νά ξεκινᾷ ὁ στρατός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦ; Τρισάθλια ἐγώ κι ἐκείνη, πού θά σφάζει ἕνας γονιός!

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Πρός τήν Τροία, γιά νά λάβει τήν Ἑλένη ὁ ἄντρας της·

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί γιά νά ῥθ' ἡ Ἑλένη πρέπει ἡ Ἰφιγένεια νά χαθεῖ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ναί ἔταξε θυσία τήν κόρη σου στήν Ἄρτεμη ὁ γονιός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί τί πρόφαση εἶχε ὁ γάμος, ὅπου μ' ἔφερεν ἐδῶ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Χαίροντας νά φέρεις ύψη τοῦ Ἀχιλλέα τήν κόρη σου. 885

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, ἦρθες γιά χαμό σου, μέ τή μάνα σου μαζί.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Καί στίς δύο φριχτό· ὦ τί τόλμη πῶλαβ' ὁ Ἀγαμέμνωνας.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄϊμέ χάθηκα· τά δάκρυα νά βαστάξω δέ μπορῶ.

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄφοῦ χάνεις τό παιδί σου, εἶναι τό δάκρυ σου πικρό.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἐσύ ποῦθε, γέροντά μου, τά ἄμαθες αὐτά πού λές; 890

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἔρχομουν σ' ἐσέ νά φέρω κι ἄλλο γράμμα, δεύτερο.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιά νά φέρω ἢ νά μή φέρω στή σφαγή τήν κόρη μου;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Νά μή φέρεις την· φρονοῦσε τότε ὁ ἄντρας σου σωστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔπειτα τό γράμμα ἐκεῖνο πῶς δέν τό ἄφες σ' ἐμέ;

ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Ἄ Μενέλαος μοῦ τό πῆρε, πού ἔναι ὁ αἴτιος τῶν κακῶν. 895

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Πηλέα καί τῆς Νεράϊδας τέκνο ἐσύ, τ' ἀκοῦς αὐτά;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἄκουσα τή συμφορά σου· αὐτό κι ἐγώ δέν τό βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μέ τοῦ γάμου σου τό δόλο θά μοῦ σφάξουν τό παιδί.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγώ ψέγω σου τόν ἄντρα. Κι ἔτσι αὐτό δέν τό βαστῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πέφτοντας στά πόδια τοῦ Ἀχιλλέα.

Δέ θ' ἀποντραπῶ νά πέσω στό δικό σου γόνα ἐμπρός, 900

μιά θνητή στῆς θεᾶς τό τέκνο. Τί καμάρι θά ἔχω ἐγώ;
 Πλειότερο ἀπό τό παιδί μου γι' ἄλλο τί θά στοχαστῶ;
 Γιέ τῆς θεᾶς, στή συμφορά μου βοήθα με, καί σῶσε αὐτήν,
 πού, ἄν καί ψέματα, ἀλλ' ἀκούστη πῶς θά γίνει ταίρι σου.
 Νύφη ἀνθοστεφανωμένη ἐγώ τήν ἔφερνα γιά σέ, 904
 τώρα στή σφαγή τή δίνω· καί ντροπή θά ἔναι γιά σέ
 πού δέν τή βοηθᾶς· κι ἄν γάμος δέ σ' ἀντάμωσε μ' αὐτήν,
 ὅμως ταίρι ὀνοματίστης τῆς τρισάθλιας κορασιᾶς.
 Ναί, στή μάνα σου σ' ὀρκίζω, καί στό χέρι πού κρατῶ,
 καί στό γένιο σου πού ἔγγιζω· τ' ὄνομά σου μέ χαλνᾶ. 910
 Βοήθα, ἄλλον βωμό δέν ἔχω καταφύγιο παρά σέ·
 συγγενῆς δέν προσγελᾶ μου· ὁ Ἀγαμέμνωνας, τ' ἀκοῦς,
 σκληρός κι ἄσπλαχνος πῶς εἶναι· κι ἦρθα ἐδῶ, γυναίκα ἐγώ,
 σέ στρατό ναυτῶν, ὡς βλέπεις, ἀνυπάκουο καί θρασύ,
 μά καί χρήσιμο, ὅταν θέλουν. Κι ἄν μοῦ δώσεις χέρι ἐσύ, 915
 θά γλυτώσουμε· κι ἄν ὄχι, χαλασμός θά μᾶς εὔρεϊ.

ΧΟΡΟΣ

Κακό εἶναι νά ἔχεις τέκνα· ἀπ' τήν ἀγάπη τους
 οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν βάσανα πολλὰ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βαθιά πονεῖ ἡ ψυχή μου ἡ μεγαλόβουλη,
 πού ξέρει μέτρια στά κακά νά θλίβεται 920
 καί μέτρια στήν πολλή εὐτυχία νά χαίρεται.
 Καί λογικά φρονοῦν οἱ τέτοιοι οἱ ἄνθρωποι,
 πού πάντα τή ζωή τους φρόνιμα περνοῦν.
 Κάποτε ἡ μέτρια φρόνηση εἶν' εὐχάριστη,
 καί κάποτε εἶναι χρήσιμη ἡ βαθυγνωμία. 925
 Μά ἐγώ, πού ὁ δίκιος Χείρωνας μ' ἀνάθρεψεν,
 ἔμαθα νά ἔχω πάντα ἀπλοῦς τοὺς τρόπους μου.
 Καί τοὺς Ἀτρεΐδες, ὅταν κυβερνοῦν καλά,
 θά τοὺς ἀκούω· ἀλλ' ὄχι, κι ὅταν ἄσκημα·
 κι ἐδῶ καί στήν Τρωάδα, πάντα ἐλεύτερος, 930
 τόν Ἄρη θά τιμῶ μέ τό κοντάρι μου.
 Κι ἐσέ, πού ὁ ἀγαπημένος σου σέ πίκρανε,
 θά σέπραῦνω, ὅσο ταιριάζει σ' ἄντρα νιόν,

ἄφοῦ ἡ καρδιά μου τόσο σέ συμπόνεσε.
 Ποτέ δέ θά σφαχτεῖ ἀπό τόν πατέρα της 935
 ἡ κόρη, πού δική μου ὀνοματίστηκε.
 Δέ δίνω τό κορμί μου ἐγώ στὸν ἄντρα σου
 νά πλέκει σχέδια. Γιατί ἐγώ τῆς κόρης σου
 φονιάς θά γίνω, ἂν καί σπαθί δέ σήκωσα.
 Ὁ ἄντρας σου εἶναι φταιχτής· μά δέ θά ἔναι πιά 940
 καί τό κορμί μου ἀμόλυντο, ἂν χαθεῖ γιά μέ
 καί τό δικό μου γάμον ἢ κοπέλα αὐτή,
 πῶπαθε συμφορά φριχτή κι ἀβάσταχτη.
 Ὁ πιό ἄθλιος ἐγώ θά ἦμουν μέσ στούς Ἀχαιοίς,
 τό τίποτε ἐγώ θά ἦμουν, ὁ Μενέλαος 945
 θά ἦταν ἄντρας, δέ θά ἦμουν τοῦ Πηλέα γιός,
 μά ἑνός κακούργου, ἂν τ' ὄνομά μου σκότωνα
 τήν κόρη σου. Μά τό Νηρέα, πῶζησε
 μέσα στά ὑγρά τά κύματα, τό φυτουργό
 τῆς Θέτιδας ἐκείνης πού μέ γέννησε,
 τήν κόρη δέ θ' ἀγγίξει ὁ Ἀγαμέμνωνας, 950
 οὐδέ μέ τ' ἀκροδάχτυλα στούς πέπλους της·
 ἀλλιῶς μονάχα ἡ πολιτεία ἢ Σίπυλος
 θά ὑπάρχει στῶν βαρβάρων τίς ἀκροτοπιές,
 ὅθε ἡ γενιά κρατιέται τῶν δυό στρατηγῶν,
 καί τ' ὄνομα τῆς Φθίας πιά δέ θ' ἀκουστεῖ.
 Πικρά γιά τή θυσία αὐτήν θά ἐτοιμαστεῖ 955
 κι ὁ μάντης Κάλχας. Καί τί μάντης εἶναι αὐτός,
 πού λέει ἀλήθειες λίγες καί πολλές ψευτιές,
 ἂν ἐπιτύχει· ἂν ὄχι, ἀποξεχάνεται;
 Δὲν τό εἶπα γιά νά παντρευτῶ τήν κόρη σου,
 καί μύριες κόρες γι' ἄντρα τους μέ λαχταροῦν· 960
 τό εἶπα γι' αὐτό ὁ Ἀγαμέμνωνας μέ πρόσβαλε.
 Κι ἔπρεπεν ἀπό μένα τ' ὄνομά μου αὐτός
 γιά δόλωμα τῆς κόρης νά ζητοῦσε, ἀφοῦ
 μ' ἐμέ νά τήν παντρέψει ἐδέχθη ἡ μάνα της.
 Θά τό ὀδῶναι στούς Ἑλληνας, ἂν σκόνταφτε 965
 σ' αὐτό τῆς Τροίας τό ταξίδι· τοῦ στρατοῦ
 ν' αὐξήσω δέ θ' ἀρνιόμουν τό κοινό καλό.

Μά τώρα οἱ στρατηλάτες μέ καταφρονοῦν,
καί κάνουν ὄ,τι θέλουν ἀνεμπόδιστα. 970

Γοργά θά ξέρει τό σπαθί μου, πρίν βρεθῶ
στήν Τροία, πού θά τό βάψω μ' αἶμα φονικόν,
ἄν ἀπό μέ τήν κόρη σου πάρει κανεῖς.

Ἕουχη μένε· θεός ἐγώ θά σοῦ φανῶ
μεγάλος, χωρίς νά εἶμαι· ἀλλ' ὅμως θά γενῶ.

ΧΟΡΟΣ

Γιέ τοῦ Πηλέα, μίλησες ὡς ἄξιζε 975
σ' ἐσέ καί στή σεμνή θαλασσινή θεά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄχ· πῶς νά σ' ἐπαινέσω γιά νά μή φανῶ
μήτε πῶς κολακεύω, μήτ' ἀχάριστη;
Γιατ' οἱ καλοί, σάν τούς παινοῦν ὑπέμετρα,
κάπως μισοῦν ἐκείνους πού τούς ἐπαινοῦν. 980

Ντρέπουμε μέ τούς θρήνους νά σ' ἐνοχλῶ,
γιά τά δικά μου πάθια, ἐσέ τόν ἄπαθον.
Εἶν' ὁμορφο ὅμως πράμα νά ὠφελεῖ ὁ καλός
τούς δυστυχεῖς, ἄν κι εἶναι ὁ πόνος χωριστά. 985

Λυπήσου με, γιατί' εἶμαι ἀξιοθρήνητη.
Πού πρῶτα ἐνῶ γαμπρό μου σέ φαντάστηκα,
ἔλαβα ἐλπίδα κούφια, κι ἔπειτα ταχιά
θά εἶναι κακό σημεῖο γιά τό γάμο σου,
πού ἐσύ θά κάμεις, ἄν ἡ κόρη μου χαθεῖ,
κι ἀνάγκη ἐσύ ἀπό τοῦτο νά προφυλαχτεῖς.
Μά τό εἶπες ὡς τό τέλος ἀπ' ἀρχῆς καλά· 990
κι ἄν ἐσύ θέλεις θά γλυτώσει ἡ κόρη μου.

Θέλεις νά πέσει ἰκέτισσα στό γόνα σου;
Σέ κόρη αὐτό δέν πρέπει· ἀλλ' ἄν τό δέχεσαι,
ντροπαλή θά ῥθει μέ τό βλέμμα ἐλεύτερο.
Μ' ἄν κάμεις ὅσα μοῦ εἶπες δίχως νά ῥθει αὐτή, 995
στό σπίτι ἄς μείνει· τά σεμνά φέρνουν τιμή.
Ὅσο εἶναι δυνατό ὅμως χρειάζεται ἡ ντροπή.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μήτε νά φέρεις μπρός μου ἐσύ τήν κόρη σου,
μήτε κυρά μου, ἐγώ νά κακολογηθῶ·

γιατ' ὁ στρατός σάν ὄλος μένει ἀργός μαζί 1000
κακογλωσσιές καί κατηγόριες ἀγαπᾶ.

Κι ἂν παρακάλια θά μοῦ κάνετε κι ἂν μή,
γιά μένα εἶναι τό ἴδιο· ἐγώ θ' ἀγωνιστῶ
γιά νά σᾶς ἀπαλλάξω ἀπό τίς συμφορές.
Ἄκου καί μάθε πῶς δέ σοῦ εἶπα ψέματα. 1005
Ψέματ' ἂν εἶπα κι ἄδικα περίπαιξα,
νά σβήσω· κι ἂν τήν κόρη σώσω, τότε ἄς ζῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά ἔχεις καλό, γιατί βοηθᾶς τούς δυστυχεῖς.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τῶρ' ἄκουε, γιά νά πᾶν καλά τά πράματα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε τί θέλεις, καί σ' ἀκούω πρόθυμα. 1010

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ν' ἀλλάξει γνώμη τόν πατέρ' ἄς πείσουμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶναι δειλός, φοβᾶται τό στρατό πολύ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Οἱ λόγοι ὅμως τούς λόγους πάντα τούς νικοῦν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐλπίδα κρύα· ἄλλ' ὅμως τί νά κάμω πές.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Πρῶτα νά μή σκοτώσει, παρακάλει τον, 1015
τό τέκνο του· κι ἂν ἐπιμένει, ἔλα σ' ἐμέ.

Γιατί ἂν τόν καταπείσεις, δέ θά πρέπει ἐγώ
νά μπῶ στή μέση, ἀφοῦ γλυτώνει ἡ κόρη σου.

Κι ἐγώ θά τά ἔχω μέ τό φίλο πιό καλά,
μά κι ὁ στρατός δέ θά μέ κατακρίνει κάν, 1020
ἂν λογικά ἐνεργήσω κι ὄχι μέ τή βιά.

Κι ἂν πάει καλά τό πράμα, θά ἔναι εὐχάριστο
σ' ἐσένα καί στούς φίλους, καί χωρίς ἐμέ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Φρόνιμα πού εἶπες! Ἄς τά κάνουμε ὅσα λές.

Κι ἂν δέν πετύχω ἀπ' ὅσα θέλω τίποτε, 1025
 ποῦ θά σέ ἰδῶ καί πάλι; Ποῦ νά ῥθῶ ἢ πικρή
 νά βρῶ βοηθόν τό χέρι σου στά πάθια μου;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἐγώ ὅπου πρέπει νά φυλάξω, κι ἔγνοια σου,
 νά μή σέ ἰδεῖ στό πλήθος τῶν Δαναῶν κανεῖς
 σκιαγμένη νά διαβαίνεις· καί μήν ντρόπιαζε 1030
 τό πατρικό σου σπίτι, πού ὁ Τυνδάραος
 εἶναι μεγάλος καί πολὺς στοὺς Ἕλληνες,
 καί δέν ἀξίζει νά κατηγοριέται αὐτός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θά γίνει ὅ,τι εἶπες. Θά σ' ἀκούσω· πρόσταξε.
 Κι ἂν εἶναι θεοί, σά δίκιος πού εἶσαι θά εὐτυχεῖς· 1035
 ἂν ὄχι, γιατί τάχα νά μοχθοῦμε πιά;

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Τί γάμος τάχα γέρονταν μέ Λιβυκές φλογέρες
 καί μέ κιθάρες καί χορούς καί καλαμοσουραύλια,
 πῶστησαν ὅλοι μιά βοή στό Πήλιο, τότε πού ῥθαν 1040
 μέ τίς ὠραιῆς πλεξίδες τους οἱ Πιερίδες Μοῦσες
 μέσ στό τραπέζι τῶν θεῶν, στοὺς γάμους τοῦ Πηλέα,
 κρούοντας στή γῆς τά πόδια τους μέ τά χρυσά σαντάλια,
 καί λέγοντας τῆς Θέτιδας καί τοῦ Πηλέα τραγούδια, 1045
 μέσ στῶν Κενταύρων τό βουνό, μέ στοῦ Πηλίου τά δάση;
 Καί τοῦ Δαρδάνου ὁ ἀπόγονος, ὁ Φρύγιος Γανυμήδης, 1050
 ἢ ἀγαπημένη ἀπόλαψη τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Δία,
 νέκταρ κερνοῦσε ἀπό χρυσά καί βαθουλά κροντήρια.
 Καί στήν ἀσπριδερεή ἀμμουδιά πενήντα νιές Νεραΐδες 1055
 κυκλοστριφογυρίζοντας ἐχόρεψαν στό γάμο.

Ἀντιστροφή

Μ' ἔλατα καί κατάχλωρα στεφάνια στολισμένους
 κι ὁ θίασος τῶν Κενταύρων καβάλα στ' ἄλογά του 1060
 ἦρθε στό δεῖπνο τῶν θεῶν, στοῦ Βάκχου τό κροντήρι.

Καί τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν : « ὦ κόρη τοῦ Νηρέα,
 τό εἶπε ὁ προφήτης Χείρωνας, πού ξέρει ἀπό μαντεῖες, 1065
 στή Θεσσαλία μέγα φῶς μιά μέρα θά γεννηθεῖ·
 μέ Μυρμιδόνες πάνοπλους ὁ γιός σου αὐτός θά φτάσει
 στοῦ Πρίαμου τήν ξακουστή τή χώρα νά τήν κάψει, 1070
 φορώντας πανοπλία χρυσή, τεχνούργημα τοῦ Ἡφαίστου,
 πού δῶρισμα τήν ἔλαβεν ἀπό τή θεά του μάνα,
 τή Θέτη, πού τόν γέννησε. Τότ' οἱ θεοί εἶχαν κάμει 1075
 τή μυριοζήλευτη χαρά τῆς ἀρχοντοθρεμμένης
 πρώτης Νεραΐδας Θέτιδας καί τοῦ Πηλέα τό γάμο.»

Ἐπωδός

Κι ἐσένα κόρη, οἱ Ἕλληνες θά στεφανώσουν τώρα 1080
 τήν κόρη τήν καλόπλεχτη σάν παρδαλή μοσχούλα
 βουνησία, ἀπό τίς πέτρινες σπηλιές της, πού τή φέρνουν
 γιά τή θυσία ἀπειράχτη, καί τόν ὠραῖο λαιμό σου 1085
 θά κόψουν· πού δέν ἐξησες ἐσύ μέσ στά σουραύλια
 καί στῶν βουκόλων τά βοητά, μόν ἔχεις μεγαλώσει
 στήν ἀγκαλιά τῆς μάνας σου, γιά ἐνοῦ Ἴναχίδη ταίρι.
 Τῆς ἀρετῆς καί τῆς ντροπῆς τό πρόσωπο ποῦ τάχα 1090
 μπορεῖ νά κάμει τίποτε, ὅταν κρατεῖ ἡ ἀσέβεια
 τή δύναμη στά χέρια της; ὅταν περιφρονιέται
 ἀπό τόν κόσμο ἡ ἀρετή; κι ὅταν νικάει τούς νόμους 1095
 ἡ ἀνομία, κι οἱ ἄνθρωποι δέν ἀγωνίζονται ὅλοι
 γιά ν' ἀποφύγουν τήν θεϊκὴν ὀργή μέ κάθε τρόπο;

9. ΕΞΟΔΟΣ

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐβγήκα ἀπό τό σπίτι θέλοντας νά ἰδῶ
 τόν ἄντρα μου, πού λείπει τώρα ὥρες πολλές.
 Καί δακρυσμένη ἡ δόλια θυγατέρα μου 1100
 πολλούς συνάλλαξε ὄδυρμούς, σάν ἄκουσε
 τό θάνατο, πού μελετᾶ ὁ πατέρας της.
 Αὐτόν λοιπόν εἶχα στό νοῦ μου πῶρχεται
 κοντά μου, νά τος, καί γοργά θ' ἀποδειχτεῖ 1105
 πῶς κάνει στά παιδιὰ του πράματ' ἄνομα.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τῆς Λήδας γέννα, ἐδῶ ὄξω σ' ἠῦρα γιά καλό,
νά σου μιλήσω χώρια ἀπό τήν κόρη μας,
πού νά τ' ἀκούει δέν πρέπει, σά μελλόνυμφη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί τί εἶναι αὐτό πού βρῆκες τήν περίσταση;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Στείλε μαζί μου στή θυσία τήν κόρη μας· 1110
κι εἶν' ἔτοιμα καί τά νερά γιά τίς σπονδές
καί τά κριθάρια κι ἡ καθαρτική φωτιά,
καί τά μοσκάρια, πού τό μαῦρον αἷμα τους
θά τρέξει πρὶν τοῦ γάμου, γιά τή θεά Ἄρτεμη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καλά τά λές μέ λόγια, ἀλλά τά ἔργα σου 1115
δέν ξέρω πῶς μποροῦσα νά τά πῶ καλά. —
Ἔβγα, κόρη μου, τώρα ξέρεις βέβαια
τί μελετᾷ ὁ γονιός σου. Καί στά πέπλα σου
τόν ἀδερφό σου Ὅρέστη πάρε τέκνο μου. —
Νά την ὀπού ῥθε ὑπάκουη στούς λόγους σου, 1120
Ὅσο γιά τ' ἄλλα ἐγώ μπροστά της θά τά πῶ.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί κλαῖς παιδί μου, καί θλιμμένα κάρφωσες
στή γῆς τά μάτια, καί κρατεῖς τά πέπλα ἐμπρός;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποῦθε ν' ἀρχίσω, οἰμέ, νά πῶ τά πάθια μου;
Γιατί ἐγώ σ' ὄλα πρώτη βγαίνω πάντοτε· 1125
δέ βρίσκω τέλος, μήτε μέση, μήτε ἀρχή.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τί τρέχει; Κι ὄλοι πῶς μοῦ συμφωνήσατε,
μέ σύγχυση καί ταραχή στό πρόσωπο!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σ' ὄσα θά σέ ρωτήσω ἀπάντα καθαρά.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γι' αὐτό μή μέ προστάζεις· μόνον ρώτα με. 1130

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τήν κόρη μας νά τή σκοτώσεις μελετᾶς;

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Μπά!

Φριχτά εἶπες, κι ὅσα εἶν' ἄπρεπο φαντάζεσαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἐσύχασε· στό πρῶτο ξαναπάντα μου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἄν λογικά ρωτᾶς, θ' ἀκούσεις λογικά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέτοια ρωτῶ, κι ἐσύ μή μοῦ τά λές ἀλλοιῶς.

1135

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ἔω μοίρα μου καί τύχη κι ἄγριος δαίμονας!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι αὐτῆς κι ἐμένα· τί κακοτυχιά στούς τρεῖς!

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Ποιός σ' ἔφταιξε;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄπό μένα τό ρωτᾶς αὐτό;

Δέν ἔχει νόημα τούτη ἡ ἐξυπνάδα σου.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Χάθηκα· τά κρυφά μου πιά προδόθηκαν.

1140

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄλα ὅσα μέλλεις νά μοῦ κάνεις τά ἔμαθα.

Ἐ σιωπή σου κι οἱ συχνοί σου στεναγμοί

τά μαρτυροῦν. Μήν κάνεις κόπο νά μοῦ πεῖς.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Νά, σιωπῶ. Ποιά ἀνάγκη μέσ στή συμφορά

κι ἀνεντροπιά νά δείξω, λέοντας ψέματα;

1145

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄκου λοιπόν· θά σοῦ μιλήσω ξέσκεπτα,

δέ θά σοῦ πῶ πιά αἰνίγματα στρεψόλογα.

Καί πρῶτα — γιά νά σοῦ πρωταναπιάσω αὐτό —

δίχως νά θέλω πῆρες με γυναίκα σου,

τόν πρῶτο μου ἄντρα Τάνταλο ἀφοῦ σκότωσες, 1150
 καί κατά γῆς τό βρέφος μου τό χτύπησες,
 ἄγρια ἀπό τά βυζιά μου σά μοῦ τ' ἄρπαξες.
 Τότε τά δύο μου ἀδέρφια, τοῦ Διός παιδιά,
 μέ τά λαμπρά ἄλογά τους σ' ἐκυνήγησαν·
 κι ὁ γέροντας πατέρας μου σ' ἐγλύτωσε 1155
 σάν πρόσπεσές του, κι ἔγινες πάλι ἄντρας μου.
 Κι ἀφοῦ μ' ἐσένα ἀγάπησα, δέ θ' ἀρνηθεῖς
 πῶς στάθηκα στό σπίτι καί σ' ἐσέ πιστή·
 στήν Ἀφροδίτη φρόνιμη, καί πάскиζα
 γιά τοῦ σπιτιοῦ σου τό καλό, ὥστε μπαίνοντας 1160
 νά χαίρεσαι καί βγαίνοντας νά εἶσαι εὐτυχής.
 Σπάνιο σ' ἄντρα νά ἔβρει τέτοιο ταίρι του·
 κι ἔχουν κακές γυναῖκες βέβαια οἱ πλειότεροι.
 Αὐτόν τό γιό σέ κόρες τρεῖς σοῦ γέννησα,
 κι ἐσύ τή μιά μ' ἀποστερεῖς σκληρόκαρδα. 1165
 Κι ἂν σέ ρωτήσουν : τή σκοτώνεις; μά γιατί;
 Τί θά πεῖς; λέγε, ἢ πρέπει ν' ἀπαντήσω ἐγώ;
 Γιά νά ἔβρει τήν Ἑλένη ὁ Μενέλαος!
 Λαμπρά, γιά μιά κακή γυναῖκα νά χαθοῦν
 τά τέκνα μας. Τήν πίκρα ν' ἀγοράσουμε 1170
 μέ τή χαρά μας. Κι ἂν θ' ἀφήσεις σπίτι ἐμέ,
 σάν πᾶς μέ τό στρατό, κι ἀργήσεις χρόνια ἐκεῖ,
 μέ τί καρδιά θά μείνω σπίτι ἐγώ θαρρεῖς,
 ὅταν θά ἰδῶ ἀδειανούς ὄλους τοὺς τόπους της,
 κι ἄδεια τά δωματά της, καί μέ δάκρυα 1175
 θά κάθουμαι μονάχη, ὅλο θρηνώντας την; —
 Σέ σκότωσεν, ὦ κόρη μου, ὁ πατέρας σου,
 κι ὄχι ἄλλος, μόν ὁ ἴδιος μέ τό χέρι του
 Τέτοιο μισθόν ἀφήνεις μέσ στό σπίτι σου —
 Γιατί μικρή μονάχα χρειάζεται ἀφορμή 1180
 σ' ἐμέ καί στά παιδιά σου, πού μᾶς παρατάς,
 γιά νά σέ ὑποδεχτοῦμε καθὼς πρέπει σου.
 Λοιπόν, μήν ἀναγκάσεις με γιά τοὺς θεοὺς
 κακή σ' ἐσέ νά γένω, μήτ' ἐσύ γενοῦ.
 Καλά· θά θυσιάσεις τό παιδάκι σου· 1185

- 6211 μά τότε ποιές εὐχές θά πείς; Τί θά εὐχηθεῖς
 καλό γιά σένα σφάζοντας τό τέκνο σου;
 Κακό σου γυρισμό, σάν ξεκινᾷς αἰσχρά;
 Κι ἐγώ εἶναι δίκιο νά εὐχηθῶ καλό γιά σέ;
 6212 Γιά ἀνόητους βέβαια θά θαρροῦμε τούς θεούς
 ἄν εὐχηθοῦμε τῶν φονιάδων τό καλό. 1190
- 6213 Καί θ' ἀγκαλιάσεις τά παιδιά σου σάν ἐρθεῖς
 στ' Ἄργος; Ὅχι, ποτέ. Καί ποιό τά μάτια του
 σ' ἐσέ θά ρίξει ἄν θά σκοτώσεις κάποιο τους;
 6214 Αὐτά τά ἐσυλλογίστης; ἢ φιλοδοξεῖς
 νά εἶσαι μονάχα βασιλιάς καί στρατηγός; 1195
 Πῶπρεπε δίκαιο λόγο στους Ἄργείους νά πείς;
 «Θέλετ', Ἀχαιοί, νά πᾶτε στῶν Φρυγῶν τή γῆ;
 Κληρῶστε τίνος κόρη πρέπει νά χαθεῖ».
 6215 Τό δίκιο αὐτό ἦταν, κι ὄχι ἐσύ τήν κόρη σου
 χώρια νά δώσεις γιά σφαγή στους Δαναούς· 1200
 ἢ κάν τήν Ἑρμιόνη γιά τή μάνα της
 νά σφαζε στήν ἀνάγκη του ὁ Μενέλαος.
 Μά τώρα χάνω ἐγώ ἡ πιστή γυναίκα σου
 τό τέκνο μου, κι ἡ φταίχτρα μέ τήν κόρη της
 6216 θά ζεῖ εὐτυχής στή Σπάρτην, ὅταν ξαναρθεῖ. 1205
 Σ' αὐτά νά μοῦ ἀπαντήσεις, ἄν δέ λέω καλά.
 Κι ἄν ὅμως καλά τά εἶπα, μή σκοτώνεις πιά
 τήν κόρη μας, καί πάντα θά εἶσαι φρόνιμος.

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

- 6217 Ἄκου την, βασιλιά μου. Καί τά τέκνα τους
 πρέπ' οἱ γονεῖς νά σώζουν· ποιός τ' ἀρνιέται αὐτό; 1210

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

- 6218 Τοῦ Ὀρφέα ἄν εἶχα τή φωνή, πατέρα μου,
 νά συγκινεῖ τίς πέτρες τό τραγούδι μου,
 6219 κι ὁ λόγος μου ὅσους ἤθελα νά μάγευε,
 σ' αὐτά θά ἐρχόμουν. Μά τώρα ἡ ἀξιάδα μου
 6220 στά δάκρυα στέκει· σοῦ τά δίνω· αὐτά μπορῶ. 1215
 Κι ὡς κλῶνον ἱκετήριο στά γόνατα
 6221 σοῦ ρίχνω τό κορμί μου, πού σοῦ ἐγέννα αὐτή.
 Μή ἀγουροσκοτώνεις· ἄς χαρῶ τό φῶς·

καί μή μέ βιάζεις τ' ἄφαντα τῆς γῆς νά ἰδῶ.
 Πρώτη σέ εἶπα πατέρα κι ἐσύ κόρη ἐμέ· 1220
 καί πρώτη ἐγώ στά γόνατά σου ἐκάθισα
 καί γλυκά χάδια σῶδωκα καί μῶδωκες
 Καί μῶλεγες : «Παιδί μου, τάχα θά σέ ἰδῶ
 σέ σπίτι ἀντρός εὐτυχισμένη μιά φορά,
 νά ζεῖς καί νά προκόβεις, καθῶς πρέπει μου;» 1225
 Κι ἐγώ πάλι, χαϊδεύοντας τά γένια σου,
 πού τώρα μέ τό χέρι ἐγγίζω, σῶλεγα :
 «Τάχα κι ἐγώ, πατέρα μου, θά σέ δεχτῶ
 γέροντα πιά γλυκά - γλυκά στό σπίτι μου,
 τούς κόπους νά πληρώσω, πού μ' ἀνάθρεψες;» — 1230
 Αὐτά τά λόγια ἐγώ θυμοῦμαι, ὅμως ἐσύ
 τά λησμονᾶς καί θέλεις νά σκοτώσεις με.
 Μή, στόν Ἄτρεα σ' ὀρκίζω καί στόν Πέλοπα,
 καί στή μάνα μου αὐτή, πού ἀφότου μ' ἔκαμε
 τώρα λαβαίνει δεύτερον πόνον πικρό. 1235
 Τί φταίω γιά τῆς Ἑλένης καί τοῦ Πάρη ἐγώ
 τό γάμο; Τί ἦρθε γιά δικό μου χαλασμό;
 Πατέρα, κοίταξέ με, δός μου φίλημα,
 γιά ἐνθύμηση σου κάν νά τό ἔχω σά χαθῶ,
 ἄν δέν καταπεισθεῖς στά λόγια μου. Ἄδερφέ, 1240
 εἶσαι μικρός νά μέ βοηθήσεις, μά κι ἐσύ
 κλάψε, καί τόν πατέρα παρακάλεσε
 νά μήν πεθάνει ἡ ἀδερφή σου· αἰστάνονται
 πάντα καί τά μικρά παιδιά τίς συμφορές.
 Νά σέ παρακαλεῖ κι αὐτός ἀμίλητος, 1245
 πατέρα μου. Ἄχ σπλαχνίσου κάν τά νιάτα μου.
 Ναί, σέ παρακαλοῦμε δυό παιδιά σου ἐμεῖς
 ἐγγίζοντας τά γένια σου, πουλάκι αὐτός,
 κι ἐγώ αὐξημένη. Θά σοῦ πῶ κοντολογῆς :
 γλυκύτατο εἶν' τὸ φῶς, στόν Ἄδη εἶν' ὁ χαμός· 1250
 κι ὅποιος ζητάει τό θάνατο θά ἔναι τρελός.
 Κάλλια κακή ζωή, παρά καλή θανάτ.

ΧΟΡΟΣ

Γιά σέ, τρισάθλια Ἑλένη καί τό γάμο σου

πικρά οἱ Ἄτρεΐδες σκάζουν καί τά τέκνα τους.

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

- Ἐγὼ ἀγαπῶ τά τέκνα μου κι αἰστάνομαι 1255
 τί εἶναι πικρό καί τί ὄχι· ἄλλιῶς θά ἤμουν τρελός.
 Φρίττω νά τά τολμήσω αὐτά, γυναίκα μου,
 φρίττω κι ἄν δέν τό πράξω. Τί νά κάμω ἐγώ;
 Βλέπετε πόσος караβόφραχτος στρατός,
 κι Ἕλληνες πόσοι ἐδῶ μέ χάλκινα ἄρματα, 1260
 πού νά κινήσουν γιά τήν Τροία δέ μποροῦν,
 μήτε νά πάρουν τ' ἀκουσμένο κάστρο της,
 ἄν, καθώς λέει ὁ Κάλχας, δέ θυσιάσω ἐσέ.
 Καί τῶν Ἑλλήνων ὁ στρατός ποθεῖ τρελά
 στόν τόπο τῶν βαρβάρων νά βρεθεῖ γοργά, 1265
 καί πάψει τους ν' ἀρπάζουν Ἑλληνίδες πιά·
 πού σι' Ἄργος θά σκοτώσουν τά κορίτσια μου
 κι ἐσᾶς κι ἐμένα, ἄν δέν τιμήσω τό χρησμό.
 Δέ μ' ἔχει, κόρη, δοῦλο του ὁ Μενέλαος,
 οὐδέ κι ἐκείνου κάνω ἐγὼ τό θέλημα, 1270
 μά ἡ Ἑλλάδα, πού εἶναι ἀνάγκη νά θυσιάσω ἐσέ,
 θέλω δέ θέλω· αὐτή ἔναι ἀνώτερη ἀπό μᾶς.
 Καί πρέπει, ὅσο ἀπό σένα κι ἀπό μέ περνᾶ,
 ἐλεύτερη νά μένει, μηδέ οἱ βάρβαροι
 ν' ἀρπάζουν τῶν Ἑλλήνων τίς γυναῖκες πιά. 1275

Φεύγει.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄνὰπαιστοι

- ᾠ παιδί μου, ὦ καλές μου,
 δυστυχία σ' ἐμέ μέ τό χάρο πού σ' ἤῤρε.
 Σ' ἔχει δώσει στόν Ἄδη καί φεύγει ὁ γονιός σου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

- Ἄχ, ἀλίμονο μάνα, κι οἱ δύο μας
 ὁμοια κλαῖμε τή μαύρη μου μοῖρα! 1280
 Δέν ὑπάρχει γιά μένα πιά φῶς
 μήδε λάμψη τοῦ ἡλιοῦ, συμφορά μου!

Χιονισμένο λαγγάδι τῆς Τροίας
 καί τῆς Ἴδας βουνά, πού σ' ἔσαῶ
 εἶχε ὁ Πρίαμος ρίξει σάν πῆρε
 τρυφερά ἀπό τή μάνα του βρέφος 1285
 μιά φορά γιά νά τό θανατώσει
 τό παιδί του τόν Πάρη, πού οἱ Τρῶες
 ἀπό τότε τόν εἶπαν Ἴδαϊο. 1290

Νά μήν ἔφταν' αὐτός ὁ βουκόλος,
 πού μεγάλωσε μέσα στά βόδια,
 στό καθάριο νερό νά καθίσει,
 πού εἶναι οἱ βρύσες ἐκεῖ τῶν Νεραΐδων, 1295
 καί λιβάδι πού ἀνθίζουν λουλούδια
 τρυφερά, κι οἱ θεές ρόδιν' ἄνθη
 κι ὑακίνθινα κόφτουν ἐκεῖ.

Μιάν φοράν ἐκεῖ πῆγε ἡ Παλλάδα 1300
 κι ἡ δολόφρονη Κύπριδα κι ἡ Ἥρα
 μέ τοῦ Δία τόν ἄγγελο Ἑρμῆ·
 γιά τόν ἔρωτα ἡ Κύπρη καυχιόνταν,
 γιά τό δόρυ ἡ Παλλάδα κι ἡ Ἥρα 1305
 πού κοιμόνταν μαζί μέ τό Δία
 στή θεϊκή του τήν κλίνη. Ἐκεῖ πῆγαν
 γιά τή μαύρη τους κρίση, ὅταν εἶχαν
 γιά τά κάλλη τους μάλωμα οἱ τρεῖς τους.
 Αὐτό θάνατο φέρνει σ' ἐμένα,
 μά στούς Ἕλληνες δόξα, κοπέλες. 1310

ΧΟΡΟΣ

Πρόθυμα γιά τήν Τροία, σέ πῆρε ἡ Ἄρτεμη.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Κι ὁ γονιός μου τή δόλιαν ἐμένα,
 ἀχ μανούλα, μανούλα,
 φεύγει, κι ἔρμη μ' ἀφήνει.
 ὦ ἡ τρισάμοιρη ἐγώ, πού πικρή 1315
 πικρήν εἶδα τή μαύρην Ἑλένη,

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι

καί φονεύομαι, χάνομαι, δὶμέ,
πού μέ σφάζει ἄνομα ὁ ἄνομός μου πατέρας.

ᾠ ἡ Αὐλίδα στούς κόρφους της τούτους
νά μήν εἶχε τίς πρύμνες δεχτεῖ 1320

καραβιῶν χαλκοκόνταρων τόσων,
πρός τήν Τροία νά τά προβοδίσει,
μήτ' ἐνάντιο στόν Εὐριπο ἀέρα
νά ᾿χε ὁ Δίας φυσήσει,

πού πραῦνει ὅταν θέλει τήν αὖρα,
καί σ' ἄλλ' ἄρμενα δίνει βοήθεια
καί χαρά, σ' ἄλλα λύπη, κι ἄλλοῦ
τ' ἀναγκάζει νά στέκονται, κι ἄλλα
νά διαβαίνουν τά κύματα, κι ἄλλα
τά πανιά νά μαζεύουν, κι ἄλλοῦ

μ' ἀγωνία νά προσμένουν... ᾿Αλήθεια, 1330
τί πολύπαθη πού ᾿ναι ἡ γενιά τῶν θνητῶν
τί πολύπαθη πού ᾿ναι!

Τί κακό στούς ἀνθρώπους σά μάθουν
ὅσα ἡ μοίρα τούς γράφει νά πάθουν!

ΧΟΡΟΣ

ᾠΑχ, τί μεγάλα πάθια, καί τί βάσανα
φόρτωσε ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρου στούς Δαναούς. 1335

ᾠΕγώ σέ κλαίω μέ τό κακόν ὀπῶπαθες,
πού ἄμποτε νά μήν τό ᾿χες πάθει, κόρη μου.

ᾠΕρχεται ὁ ᾠΑχιλλέας.

ΙΦΙΓΕΝΙΑ

Μάνα μου, πλήθος ἀνθρώπων βλέπω πῶρχεται σ' ἐμάς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Εἶν' ὁ γιός τῆς θεᾶς, παιδί μου, πού γι' αὐτόν ἦρθες ἐδῶ.

ΙΦΙΓΕΝΙΑ

ᾠΞεσφαλίστε μου τίς θύρες, ὑπηρέτρες, νά κρυφτώ. 1340

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά γιατί, παιδί μου, φεύγεις!

ΙΦΙΓΕΝΙΑ

Ντρέπομαι τόν ἄντρ' αὐτόν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
Καί γιατί;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ντροπή μου φέρνει τῆς παντρεϊᾶς μου ἡ ἀτυχία.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σέ περίσταση δέν εἶσαι πιά γιά ἀβρότητες πολλές.
Μόνον μείνε καί δέν εἶναι νά ντρεπόμαστε καιρός.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

᾽Ω ταλαίπωρη, τῆς Λήδας γέννα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ψέματα δέ λές.

1345

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

φοβερὰ βοοῦν οἱ Ἄργίτες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί βοή; Γιά λέγε μου.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Γιά τήν κόρη σου,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σημεῖον εἶν' ὁ λόγος σου κακό,

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

πῶς ἀνάγκη νά τή σφάζουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί δέ λέγει ὄχι κανεῖς;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Κι ἐγώ σ' ἕναν κίντυνο ἦρθα,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί λογιῆς τάχα, καλέ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

νά μέ συμπετροβολήσουν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πού τήν κόρη μου βοηθᾶς;

1350

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ναί.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί ποιός θ' ἀποτολμοῦσε νά σοῦ ἔγγιξει τό κορμί;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

"Ὀλ' οἱ Ἕλληνες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί πού ἔναι ὁ Μυρμιδονικός στρατός;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτός ἦταν ἐχθρός πρῶτος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, χαθήκαμε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μ' εἶπαν δοῦλο τῆς παντρεῖάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί τοὺς ἀποκρίθηκες;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νά μή σφάξουν τή δική μου τή μελλόνυφη,

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σωστά.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

πού ὁ γονιός της μῶχει τάξει.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἀπό τ' Ἄργος ἔφερε.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μά οἱ κραυγές τους μέ νικοῦσαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὁ λαός εἶναι κακό.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μά θά σέ βοηθήσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μόνος στοὺς πολλοὺς θ' ἀντισταθεῖς;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Βλέπεις τούτους ὀπλισμένους;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά χαρεῖς τή γνώμη σου.

1351

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Θά χαροῦμε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δέ θά σφάξουν τό παιδάκι μου λοιπόν; 1360

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἔχι, θέλοντάς μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θά ῥθουν νά μ' ἀρπάξουν τό παιδί;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦ Ὀδυσσεάς θά φέρει μύριους.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τοῦ Σισύφου ὁ ἀπόγονος;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Αὐτός ὅλος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θέλει ὁ ἴδιος, ἦ τόν ἔβαλε ὁ στρατός;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦθελε καί τόν διάλεξαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Γιά κακό, γιά φονικό!

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μά ἐγώ θά τόν ἐμποδίσω.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Θά τήν πάρει στανικῶς; 1365

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ἦ από τά ξανθά μαλλιά της.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τότε τί νά κάνω ἐγώ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Νά κρατεῖς σφιχτά τήν κόρη.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κι ἔτσι πιά δέ θά σφαχτεῖ;

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Μά γιά τοῦτο θά ῥθει ἐκεῖνος.

ΦΙΓΕΝΕΙΑ

Διακόφτοντας τό διάλογο μέ γενναία ἀπόφαση :

Μάνα μου, γιά ἀκοῦστε ἐμέ·

γιατί βλέπω πού θυμώνεις μέ τόν ἄντρα σου ἄδικα.

Κι εὐκολο σ' ἐμᾶς δέν εἶναι νά ζητοῦμε ἀδύνατα. 1370

Γιά τήν προθυμιά τόν ξένο δίκιο νά παινέσουμε.

Κοίταξε ὅμως κι ἐσύ μήπως στό στρατό κατακριθεῖς,
δίχως ὄφελος κανένα, κι αὐτός πάθει συμφορά.

Ἄκουσε, μητέρα, τώρα, τί μοῦ μπήκε μέσ στό νοῦ :

θέλω νά πεθάνω· ἀλλ' ὅμως νά τό πράξω ἐπιθυμῶ 1375

τιμημένα, σάν ἀφήσω κάθε ἀναξιοπρεπεία.

Γιά μαζί μου σκέψου, μάνα, πόσον ὀμιλῶ καλά :

τώρα ὄλ' ἡ μεγάλη Ἑλλάδα ἔχει τά μάτια της σ' ἐμέ·

τό ξεκίνημα τῶν πλοίων καί τῶν Τρώων ὁ χαλασμός

σ' ἐμέ στέκουν, καί στό μέλλον βάρβαροι νά μή μποροῦν 1380

τῆς καλότυχης Ἑλλάδας τίς γυναῖκες πιά ν' ἀρποῦν,

σάν πληρώσουν τῆς Ἑλένης τήν ὀλέθριαν ἀρπαγή.

Ἄν πεθάνω, αὐτά θά λείψουν, θά ἔχω δόξα ζηλευτή,

καί γιά πάντα θά μέ λέγουν τῆς Ἑλλάδας λυτρωτή.

Καί δέν πρέπει τή ζωή μου νά λυποῦμαι δά πολύ. 1385

Μ' ἔκαμες γιά τήν Ἑλλάδα, κι ὄχι μοναχά γιά σέ.

Κι ὅταν μύριοι ἄντρες μ' ἀσπίδες, κι ἄλλοι μύριοι μέ κουπιά,

σάν ὑβρίστηκε ἡ πατρίδα, θά χτυπήσουν τούς ἐχτρούς

κι ἄφοβα γιά τήν Ἑλλάδα θά πεθάνουν, πώς ἐγώ

πού εἶμαι μιά ψυχή μονάχα, σ' ὄλ' αὐτά θ' ἀντισταθῶ; 1390

Σάν τί δίκιο τάχα λόγο θά ἔχω ν' ἀντιλογηθῶ;

Ἐπειτα κι ἐκεῖνο ἄς ποῦμε : αὐτός δέν πρέπει νά πιαστεῖ

μ' ὅλους τούς Ἀργείους γιά χάρη μιᾶς γυναίκας καί χαθεῖ.

Παρά μύριες δά γυναῖκες ἕνας ἄντρας κάλλια ἄς ζεῖ.

Κι ἄν ἡ Ἄρτεμη νά πάρει τό κορμί μου ἐπιθυμεῖ, 1395

στή θεά νά γένω ἐμπόδιο ἐγώ θνητή πῶς ἤμπορῶ;

Ὅχι. Δίνω τό κορμί μου στήν Ἑλλάδα. Ἐμπρός λοιπόν

θυσιάστε το, τήν Τροία πάρτε την. Μ' αὐτά θά ζεῖ

τ' ὄνομά μου· τέκνα, γάμος καί τιμή σ' ἐμέ εἶν' αὐτά. 1399

Πρέπει τούς βαρβάρους, μάνα, οἱ Ἕλληνες νά κυβερνοῦν

κι ὄχι ἀλλιῶς· γιατί εἶναι δοῦλοι αὐτοί, κι ἐμεῖς ἐλεύτεροι.

ΧΟΡΟΣ

Εὐγενικό ἔχεις, κόρη μου, τό φρόνημα·
ὄμως κακή σου ἡ τύχη κι ἡ θεά Ἄρτεμη.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Καλότυχον θά μ' ἔκανε κάποιος θεός,
ἄν σ' εἶχα ταίρι, ὦ κόρη τοῦ Ἄγαμέμνονα. 1405
Γιά σέ εἶν' ἡ Ἑλλάδα ζηλευτή, κι ἐσύ γι' αὐτήν.
Τά εἶπες καλά κι ἀντάξια τῆς πατρίδας σου.
Κι ἀφοῦ ἔχεις ὑποκύπει στό θεϊκό χρησμό,
τά ὠφέλιμα καί τ' ἀναγκαῖα λογάριασες. 1410
Καί πλειότερο ποθῶ σε γιά γυναίκα μου,
τό φυσικό σου βλέποντας τό εὐγενικό.
Κοίταξε· ἐγώ νά σέ γλυτώσω ἐπιθυμῶ
καί σπίτι μου νά σ' ἔχω· μά τή Θετίδα,
θλίβομαι ἄν δέ σέ σώσω, ἀφοῦ σ' ἀμάχη ἐρθῶ
μέ τούς Δαναούς· φριχτό κακό εἶναι ὁ θάνατος. 1415

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτά τὰ λέω μ' ἀκλόνητην ἀπόφαση·
Φτάνει ἡ Ἑλένη πού στούς ἄντρες ἔβαλε
φόνους κι ἀμάχες· μή, καλέ μου χάνεσαι
γιά μένα ἐσύ, μήτ' ἄλλον νά σκοτώσεις κάν.
Ἄφησε νά σώσω τήν Ἑλλάδα, ἄν ἤμπορῶ. 1420

ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Τί νά σοῦ πῶ δέν ξέρω, ὦ μεγαλόκαρδη,
σάν ἔχεις τέτοια ἀπόφαση κι εὐγενικά
φρονεῖς· πῶς τήν ἀλήθεια νά μήν πεῖ κανεῖς ;
Ἄλλ' ὄμως ἴσως καί ν' ἀλλάξεις φρόνημα. 1425
Γι' αὐτό σοῦ λέω νά ξέρεις τί θά κάμω ἐγώ.
Θά ἴρθω μέ τούτους τούς βαριά ὀπλισμένους μου
πλάϊ στό βωμό, νά μή σ' ἀφήσω νά χαθεῖς.
Θά μεταχειριστεῖς κι ἐσύ τά λόγια μου,
ὅταν θά ἴδεις πλάϊ στό λαιμό σου τό σπαθί.
Δέ θά σ' ἀφήσω ἀπ' ἀπερισκεψία σου 1430
γιά νά χαθεῖς. Πηγαίνω στό ναό τῆς θεᾶς
κι ἐκεῖ μέ τοῦτα τ' ἄρματα σέ καρτερῶ.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, γιατί χύνεις δάκρυα ἀμίλητη ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἔχω τόν πόνο ἢ δύστυχη κατάκαρδα.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πάψε, μή μέ δειλιάζεις· κι ἄκου νά σοῦ πῶ.

1425

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λέγε, ὅ,τι θέλεις ἀπό μένα, κόρη μου.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μήτε νά κόψεις τά πλεχτά σου τά μαλλιά,
μήτε μέ μαύρους πέπλους νά περιντυθεῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, αὐτό πῶς τό εἶπες, ἀφοῦ σ' ἔχασα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἦχι· θά ζῶ, κι ἐσύ γιά ἐμέ θά φημιστεῖς.

1440

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πῶς εἶπες ; Νά μήν κλαίω τή ζωή σου ἐγώ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ἦχι, διόλου, δέ θά ὑπάρχει τάφος μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Μά πῶς ; Δέ φικιάνουν τάφο πάντα στούς νεκρούς ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μνημα μου εἶν' ὁ βωμός τῆς θεᾶς κόρης τοῦ Διός.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Παιδί μου, θά σ' ἀκούσω· κι ὀμιλεῖς σωστά.

1445

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Σάν εὐτυχῆς καί τῆς Ἑλλάδας λυτρωτής.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καί τί νά πῶ στίς ἀδελφοῦλες σου ἀπό σέ ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μέ μαύρους πέπλους νά μή ντύσεις μήδ' αὐτές.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Νά πῶ ἀπό σένα στά κορίτσια τίποτε ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Νά 'ναι καλά· και τόν 'Ορέστη άντρείωνε. 1450

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

'Αγκάλιασέ τον πού δέ θά τόν ξαναίδεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

'Αγάπη μου, όσο μπόρεσες μέ βόθησες.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί θέλεις νά σοῦ κάμω στ' 'Αργος, κόρη μου ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ναί, τό γονιό μου κι άντρα σου νά μή μισᾶς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Βαρύν άγώνα θά τραβήξει αυτός για σέ. 1455

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Για τήν 'Ελλάδα μέ θυσίασε ἄθελα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Πρόστυχα, δόλια, και τοῦ 'Ατρέα άνάξια.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Ποιός θά μέ πάει πρίν σύρουν με από τά μαλλιά ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

'Εγώ μαζί σου,

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δέν τό λές καλά· ὄχι ἐσύ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

τά πέπλα σου κρατώντας. 1460

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Μάνα μου, ἄκου με·

μείνε : κι αυτό 'ναι για τίς δυό καλύτερο.

Κι ἄς μ' ὀδηγήσει τοῦ πατρός μου ἀκόλουθος
μέσ στό λιβάδι τής θεᾶς, πού θά σφαγῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Κόρη μου, φεύγεις ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Καί δέ θά γυρίσω πιά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἄφήνοντας τή μάνα ;

1465

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Αὐτό δέ σ' ἄξιζε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Στάσου, μή φεύγεις.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δάκρυα νά μή χύνεις πιά.

Κι ἐσεῖς παιάν' ἀρχίστε γιά τήν τύχη μου
στοῦ Δία τήν κόρην Ἄρτεμη, κοπέλες μου.

Μ' εὐλάβεια ἄς στέκουν οἱ Δαναοί. Καί τά ἱερά

κανίστρια ἄς φέρι κάποιος, καί νά καίει ἡ φωτιά

1470

μέ τά χυτά κριθάρια, κι ὁ πατέρας μου

δεξιά νά στέκει στό βωμό, γιατί ἔρχομαι

νά δώσω νίκη καί νά σώσω τοὺς Δαναοὺς.

Πρὸς τό βωμό ὀδηγᾶτε με τήν καστροκαταλύτρα

1475

τοῦ Ἰλίου καί τῶν Φρυγῶν·

Φέρτε στεφάνια, δόστε μου τά σύμπλεχτα μαλλιά μου

νά στεφανώσω ἐγώ.

Μέ τῆς θυσίας τά νερά στῆς θεᾶς τριγύρω ἐλάτε

1480

τόν ἱερό ναό·

τριγύρω στῆς καλότυχης τῆς Ἄρτεμης γυρνᾶτε

τόν ἱερό βωμό.

Κι ἀφοῦ εἶν' ἀνάγκη, τό αἷμα μου κι ἡ ζωὴ μου θά πληρώσει

τῆς θεᾶς τήν προσταγή.

1485

Μανούλα μου, τά δάκρυα μου σοῦ δίνω· στή θυσία

χρειάζεται σιγή.

1490

Κοπέλες Χαλκιδιώτισσες, γιά συνδοξολογᾶτε

τήν Ἄρτεμη τή θεά,

ἐδῶ, πού σταματοῦν γιά μέ πολεμικά κοντάρια,

1495

στ' Αὐλιδικά στενά,

ᾠ μάνα γῆς Πελασγική, καί χώρα μου Μυκήνα,

ΧΟΡΟΣ

Γιά τοῦ Περσέα τήν πόλη λές καί τά Κυκλώπεια κάστρα ;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

μ' ἀνάθρεψες ἐσὺ
 1500
 νά γένω τῆς Ἑλλάδας φῶς· καί πρόθυμα τῆ ζωῇ μου
 θά δώσω ἐγὼ γιὰ αὐτή.

ΧΟΡΟΣ

Αἰώνια σου ἡ τιμή.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

᾽Ω μέρα λαμπροφώτιστη, καί φῶς τοῦ Δία, χαῖρε·
 1505
 κι ἐγὼ σ' ἄλλη ζωῇ
 καί σ' ἄλλον τόπο ἐκίνησα γιὰ πάντα ἐκεῖ νά μείνω.
 Χαῖρε, γλυκό μου φῶς!

Ἐνῶ ἡ Ἰφιγένεια φεύγει ἀπό τή σκηνή καί προχωρεῖ ἄφοβα πρὸς τόν τόπο
 τῆς σφαγῆς ὁ χορός τραγουδεῖ:

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Γιὰ ιδέστε τῆ νικήτρια τοῦ Ἰλίου καί τῶν Τρώων
 1510
 πάει στό βωμόν ἐμπρός.
 Στήν κεφαλή τῆς ξβαλαν στεφάνια, τῆ ραντίζουν
 μέ τό ἱερό νερό.

Καί τόν αἵματοδίψαστο βωμό τῆς θεᾶς θά βρέξει
 1515
 μέ τό αἷμα της τ' ἄγνό.

Θά κόψουν τόν ὠραῖο της λαιμό. Σέ περιμένει
 μέ δροσονέρι ἐκεῖ,
 1520
 κόρη, ὁ γονιός σου, κι ὁ στρατός τῶν Ἀχαιῶν, πού θέλει
 στήν Τροία νά βρεθεῖ.

Ἀντιστροφή

Μά στή μεγάλη θεά Ἄρτεμη ὕμνον ἄς ποῦμε, τοῦτα
 νά βγοῦνε σέ καλό.
 Σεβάσμια θεά, σά χάρηκες θυσία ἀνθρώπου, στείλε
 1525
 στή χώρα τῶν Φρυγῶν

τά Ἑλληνικά στρατεύματα, στήν ἀπιστη τήν Τροία,
 καί δῶσε ἐσὺ θεά
 νά βάλει ὁ Ἀγαμέμνωνας στεφάνι τιμημένο
 μέ τά ὄπλα τ' Ἀχαϊκά

τριγύρω στό κεφάλι του, καί νά 'χε ἡ 'Ελλάδα δόξα 1530
λαμπρή παντοτινά.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

᾽Ω Κλυταιμῆστρα, κόρη τοῦ Τυνδάραου,
γιά πέρασ' ἔξω, γιά ν' ἀκούσεις τί θά πῶ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

᾽Ακουσα τή φωνή σου κι ἦρθα ἡ δύστυχη 1535
λαχταρισμένη ἀπό τρομάρα φοβερή,
μήν ἦρθες νά μοῦ φέρεις κι ἄλλη συμφορά
κοντά σέ τούτην.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

᾽Οχι, γιά τήν κόρη σου
θέλω σπουδαῖα νά σοῦ πῶ καί θαυμαστά.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπόν γιά πές μου γλήγορα καί μήν ἄργεῖς.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Καλή κυρά μου, θά τά μάθεις καθαρά, 1540
κι ὄλ' ἀπ' ἀρχῆς, ἄν δέ σκοντάψει ἡ γνώμη μου
καί μοῦ μπερδέψει λέγοντας τή γλώσσα μου.

Τήν κόρη σου ὀδηγώντας καθώς φτάσαμε
μές στ' ἄλλος καί στ' ἀνόσπαρτα τῆς Ἄρτεμης 1545
λιβάδια, πού ὄλος ὁ στρατός συνάζονταν,
εὐτύς Ἑλλήνων πλῆθος συμμαζεῦονταν.

Καί καθώς εἶδε ὁ ἀφέντης Ἀγαμέμνωνας
τήν κόρη πού βαδίζει ἐκεῖ γιά τή σφαγή
ἀναστενάζει· στρέφει τό κεφάλι του 1550
καί κλαίει πεπλοσκεπάζοντας τά μάτια του.

Κι αὐτή πλάι στό γονιό της ἀφοῦ στάθηκε
τέτοια τοῦ λέει : «Κοντά σου ἦρθα ,πατέρα μου,
καί τό κορμί μου ἐγώ γιά τήν πατρίδα μου
καί γιά ὄλην τήν Ἑλλάδα στό βωμό τῆς θεᾶς 1555
πρόθυμα δίνω νά τό θυσιάσετε,
σάν εἶναι τοῦτο θέλημα θεοτικό.

Μέ τή θυσία μου εἶθε νά εὐτυχήσετε
καί νικηφόροι στήν πατρίδα νά ῥθετε.

- Τώρα κανείς νά μή με ἔγγιξει κι ἄφοβα,
 δίχως μιλιά, θά δώσω τό λαιμό μου ἐγώ.» — 1560
 Τόσα εἶπε· κι ὄλοι ἐθαύμασαν ἀκούοντας
 τῆς κορασιᾶς τό θάρρος καί τήν ἀρετή.
 Κι ἀφοῦ στή μέση στάθηκε ὁ Ταλθύβιος
 σιγή κηρύττει στό στρατό καί προσοχή·
 κι ὁ Κάλχας σέ χρυσό κανίστρι ἀπόθηκε 1565
 τ' ἀψύ μαχαίρι ἀπό τή θήκη ὡς τό ἄσπερ,
 καί τό κεφάλι τῆς κόρης στεφάνωσε.
 Κι ὁ Ἀχιλλέας τό βωμό τριγύρισε
 μέ τό κανίστρι καί τό χερονίψιμο
 κι εἶπε: «Τοῦ Δία κόρη, ἀγριμοφόνισσα, 1570
 ὅπου τή νύχτα στρέφεις τό λαμπρό σου φῶς,
 δέξου τό θύμ' αὐτό πού σοῦ προσφέρνουμε
 ὁ Ἑλληνικός στρατός κι ὁ Ἀγαμέμνωνας,
 ἀμόλυντο αἶμα καλοπάρθενου λαιμοῦ.
 Δῶσε καλό ταξίδι στά καράβια μας 1575
 καί τῆς Τροίας τά κάστρα νά πατήσουμε.»—
 Στέκουν οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ στρατός ἀμίλητοι.
 κι ὁ ἱερέας τό μαχαίρι παίρνοντας
 προσεύχεται, κι ἀποκοιτάζει τό λαιμό,
 ποῦ νά χτυπήσει. Ἐμένα πόνεσε ἡ ψυχή, 1580
 κι ἔβλεπα χάμω· μά εἶδα θαῦμα ξαφνικό :
 τοῦ μαχαιριοῦ τό χτύπο θ' ἄκουσε ὁ καθεῖς,
 ἀλλά δέν εἶδε ποῦ ἡ παρθένα χάθηκε.
 Φωνάζει ὁ ἱερέας, βόησε κι ὁ στρατός
 θεϊκό σάν εἶδαν θεάμ', ἀνεπάντεχο, 1585
 πού ἐνῶ τό βλέπουν, δέν τό καλοπίστευαν :
 σπαρταριστή ἐλαφίνα κείτονταν στή γῆς,
 μεγάλη καί πανώρια, πού ραντίζονταν
 ὁ βωμός ὄλος τῆς θεᾶς μέ τό αἶμα της.
 Καί τότε ὁ Κάλχας λέει καταχαρούμενος : 1590
 «᾿Ω ἀρχηγοί μας τοῦ Παναχαϊκοῦ στρατοῦ,
 βλέπετε τή θυσία πῶβαλε ἡ θεά
 μπρός στό βωμό, ἐλαφίνα βουνοπλάνητην.
 Αὐτήν ἀντί τῆς κόρης θέλει πλειότερο,

μή μολευτεῖ ὁ βωμός της μ' αἶμα εὐγενικό. 1595
 Πρόθυμ' αὐτό τό δέχτηκε καί δίνει μας
 καλό ταξίδι, καί τῆς Τροίας τό πάρσιμο.» —
 Μέ τοῦτα ὁ κάθε ναύτης ἀναθάρρεψε
 κι ἔτρεχε στό καράβι του, πού πρέπει εὐτύς
 τούς κόρφους τῆς Αὐλίδας πιά ν' ἀφήσουμε 1600
 καί ἀπό τοῦ Αἰγαίου τό κύμα νά περάσουμε.
 Κι ἀφοῦ τοῦ Ἡφαίστου ἡ φλόγα κατανθράκωσε
 τό θύμα, ὁ Κάλχας προσευχήθη, ὡς ἔπρεπε,
 γιά τοῦ στρατοῦ τό γυρισμό. Κι ὁ βασιλιάς
 μ' ἔστειλε τοῦτα νά σοῦ πῶ, καί ποιά ἔλαβεν 1605
 ἡ κόρη μοῖρα ἀπό τούς θεούς κι ἀθάνατη
 μέσ στην Ἑλλάδα δόξα. Μέ τά μάτια μου
 τό εἶδα καί λέω : ἡ κόρη πέταξε στους θεούς.
 Μετρίασε τή λύπη καί ξεθύμωσε
 τ' ἀντρός σου. Δίνουν οἱ θεοί τ' ἀνέλπιστα· 1610
 ἔποιους ἀγαποῦν τούς σώζουν· γιὰ τ' ἡ μέρα αὐτή
 εἶδε νεκρή καί ζωντανή τήν κόρη σου.

ΧΟΡΟΣ

Πῶς χαίρουμαι μ' αὐτά πού ἀκούω· τό τέκνο σου
 λέγει πῶς μένει ζωντανό μέ τούς θεούς. 1615

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

ᾠ κόρη μου, ποιός τάχα σ' ἄρπαξε θεός ;
 Πῶς νά σέ χαιρετίσω ; Καί πῶς νά μήν πῶ
 πῶς στά χαμένα μέ παρηγοροῦν μ' αὐτά,
 γιά νά μή κλαίγω τόν πικρό σου τόν καημό ;

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Μά νά κι ἄτός του ὁ βασιλιάς μας πῶρχεται,
 γιά νά σοῦ πεί καί μόνος του τά λόγια αὐτά. 1620

ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Γυναίκα μου, ἀπ' τήν κόρη μας ἐγίναμε
 καλότυχοι· καί τώρα αὐτή ἔναι στους θεούς.
 Κι ἐσύ, ἀφοῦ πάρεις τοῦτο τό βλαστάρι μας,
 πρέπει νά πᾶς στό σπίτι· κι ὁ στρατός κινᾶ.

Σ' ἀφήνω γειά. Μέ χρόνια θά ιδωθοῦμε πιά,
σάν ἔρθω ἀπό τήν Τροία· καλήν ἀντάμωση!

1625

Ἄνάπαιστοι

ΧΟΡΟΣ

Μέ καλό στή Φρυγία νά φτάσεις, Ἄτρείδη,
καί καλά νά ξανάρθεις, καί λάφυρα
νά μᾶς φέρεις λαμπρά ἀπό τήν Τροία.

θρόνο του, στο Μενέλαο. Τή Λήδα τήν είχε έρωτευθει ὁ θεός Δίας, καί γιά νά τήν ἀπολάβει μεταμορφώθηκε σέ μακρολαίμη κύκνο (στίχ. 795). Ἀπό τό Δία γέννησε ἡ Λήδα τούς δυό Διοσκούρους (ἀγόρια τοῦ Δία): τόν Κάστορα καί Πολυδεύκη, πού ζοῦσαν στόν οὐρανό (πρ. στ. 770) καί τήν Ἑλένη (στ. 795).

62. **Τυνδαρίδα** = ἡ θυγατέρα τοῦ Τυνδάραου Ἑλένη.

71. **Φρυγῶν** = Τρώων πρβ. στ. 662.

76. **Ἴδας μαντριά**. Ἴδ ἡ ἐδῶ εἶναι βουνό τῆς Τροίας.

90. **Κάλχας**. Περύφημος μάντης.

95. **Ταλθύβιος**. Κήρυκας Σπαρτιάτης. Οἱ κήρυκες εἶχαν καί τήν ἐκτελεστική ἐξουσία, κι ὅταν τήν ἀσκοῦσαν κρατοῦσαν σκῆπτρο (πρ. στ. 1563).

102. **Ἀχαιοί**. Οἱ Ἕλληνες λέγονταν καί Δαναοί (135), καί Ἀργεῖοι (532, στή μετάφραση Ἀργίτες).

152. **Κυκλώπεια κάστρα**. Εἶναι τά περὶφημα κάστρα τῆς Μυκήνας, πού καί σήμερα θαυμάζονται. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγαν πῶς τά ἔχτισαν οἱ μυθολογούμενοι Κύκλωπες (Κυκλώπεια τείχη).

159. **Τοῦ Ἥλιου τό τετράζυγο (ἢ τετράλογο) πύρινο ἀμάξι** (ἄρμα) τό ἔσερναν τέσσερ' ἄλογα (πῦρ τεθρίππων τῶν Ἀελίου). Πρβ. Ν.Γ. Πολίτου, Λαογραφικά Σύμμεκτα Β'. 110 «Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημῶδεις μύθους».

2. ΠΑΡΟΔΟΣ (164 - 302)

170. **Ἀρέθουσα**. Βρῦση τῆς Χαλκίδας. Ὑπῆρχαν κι ἄλλες τρεῖς ἀκόμα ξακουστές Ἀρέθουσες· στή Συρακούσα (τῆς Σικελίας), στή Σμύρνη καί στήν Ἰθάκη.

184. **Κύπρη**. Λεγόταν ἡ Ἀφροδίτη· ἡ ἴδια καί Παφία καί Κυθηρεία. (Δές στόν Ἰππόλυτό μου, σημ. στ. 2).

Γιά τή φιλονικία της μέ τήν Ἀθηνᾶ καί τήν Ἥρα δές καί στ. 1300 κ.έ.

185. κ.έ. Ὡς πρὸς τά ὀνόματα τῶν πολεμιστῶν τῆς Τροίας πρβλ. καί Ἰλιάδα, Β, 494 κ.έ.

195. **Πρωτεσίλαος**. Βασιλιάς τῆς Φυλάκης, στή Θεσσαλία, ἀρχηγός τοῦ Θεσσαλικοῦ στρατοῦ. Πρῶτος ἀπ' ὄλους τοὺς Ἕλληνες πήδησε στήν Τρωική γῆ (Ὀμήρου Ἰλιάδ. Β, 695), ἀλλά καί πρῶτος σκοτώθηκε ἀπό τόν Ἔκτορα.

196. **Τά ζάρια**. Οἱ ἀρχαῖοι τά ἔλεγαν πεσσοῦς. Πρ. Μήδεια στ. 68.

198. **Παλαμήδης**. Γιός τοῦ Ναυπλίου (πού ἱδρυσε τήν Ναυπλία). ἔγγονος τοῦ θεοῦ Ποσειδάωνα, φημισμένος γιά τή φρόνησή του καί τήν εὔρεση τῶν γραμμάτων ζ, θ, φ, χ, καί τῶν «ψήφων καί πεσσῶν καί κύβων καί μέτρων καί σταθμῶν» κατὰ τόν Σουΐδα.

199. **Διομήδης**. Βασιλιάς τοῦ Ἄργους. Πρβλ. Ἰλιάδας Ε.

201. **Μηριόνης**. Ἡρώας ἀπό τήν Κρήτη.

204. **Λαέρτη γιός**. Ὁ περὶφημος Ὀδυσσεάς, βασιλιάς τῆς Ἰθάκης. Νησιώτικα ὄρη, δηλ. νησιά μέ βουνά.

Δ. Σάρρου. — Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι

205. **Νηρέας.** Ἀπό τό νησί τῆς Σύμης, γιός τοῦ Χαρόπου καί τῆς Ἀγλαίας. Ἄλλος εἶναι ὁ Ν η ρ έ α ς, (δέξ ἀμέσως παρακάτω).

207. **Ἀχιλλέας.** Ὁ περίφημος γιός τοῦ Πηλέα καί τῆς Θέτιδας, βασιλιάς τοῦ λαοῦ τῶν Μυρμιδόνων, στή Θεσσαλία, ὁ ἥρωας τῆς Ἰλιάδας κι ὁ ἀντρείότερος κι ὠραιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἑλληνες πού πῆγαν στήν Τροία. Εἶχε δάσκαλο στή μουσική καί στή γιατρική τόν Κένταυρο Χείρωνα (σημ. στ. 705). Ἡ μάνα του Θέτη ἦταν Ν η ρ η ί δ α (στ. 625), δηλ. θυγατέρα τοῦ Ν η ρ έ α, γιού τοῦ Πόντου καί τῆς Γαίας, βασιλιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὑπό τό θεό τῆς Θάλασσας Ποσειδῶνα. Ὁ Ν η ρ έ α ς εἶχε γεννήσει 50 Νηρηίδες (δέξ σημ. στ. 700).

217. **Εὐμηλος.** Γιός τοῦ Ἀδμητου καί ἔγγονος τοῦ Φέρητα, ἀρχηγός τῶν Θεσσαλῶν ἀπό τίς Φερές. Πρ. Ἰλιάδα Β, 763 καί Ψ, 376.

248. **Τοῦ Θησέα ὁ γιός.** Ὁ Ὅμηρος στήν Ἰλιάδα Β, 546 κ.έκ. ἀναφέρει τό Μενεσθέα ὡς γιό τοῦ βασιλιά τῆς Ἀττικῆς Θησέα.

277. **Αἰνιᾶνες.** Φυλή Θεσσαλική.

286. **Ἐχινάδες.** Σύμπλεγμα ἀπό 9 νησάκια στό Ἴονιο πέλαγος κοντά στίς ἐκβολές τοῦ Ἀχελώου (Ἀσπροπόταμου). Οἱ κάτοικοι μιᾶς ἀπ' αὐτές, οἱ Τ ά φ ι ο ι, ἀναφέρονται ὡς λ η σ τ ρ ι κ ῶ τ α τ ο ι, (Πρ. καί Ὀδύσσεια, 0,427) γι' αὐτό κι ὁ Εὐριπίδης τίς λέγει «νήσους ναυβάταις ἀπροσφόρους», δηλ. κακοζύγωτα νησιά.

3. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Α' (303 - 542).

317 - 401. Τροχαϊκά τετράμετρα, γιά τήν ταραχή καί βιαστική κίνηση, ὅπως καί οἱ στίχ. 855 - 916 καί 1338 - 1401. (Γιά τή χρήση τους δέξ Εἰσαγωγή μου στό ἀρχαῖο δράμα, σ. 57).

355. **Πρίαμος.** Βασιλιάς τῆς Τροίας, πατέρας τοῦ Πάρη.

360. **Ἀρτέμιδα.** Ἡ Ἄρτεμις ἦταν θεά τῆς παρθενίας, τοῦ κυνηγίου κτλ. Δέξ Ἰππόλυτο στ. 64. Συνταυτίζεται καί μέ τή Σελήνη καί τήν Ἑκάτη. Πρβ. στ. 1571.

433. **Τήν παρθένα πρὶν τοῦ γάμου της.** Δέξ σημ. στ. 718.

520. Πρβλ. Σοφοκλή Ἀντιγόνη. 1055: «Ὀλ' οἱ μάντιες ἀγαποῦν τά χρήματα».

524. **Ἡ σπορά τοῦ Σίσυφου.** Ἐννοεῖ τόν Ὀδυσσεά πρβλ. καί στ. 1362, καί Κύκλωπα στ. 104, καί Σοφοκλ. Φιλοκτήτη στ. 417. Ὁ Σίσυφος, βασιλιάς τῆς Κορίνθου, ἦταν φημισμένος γιά τήν πανουργία του. Κατά τό Σχολιαστή τοῦ Αἴαντα τοῦ Σοφοκλή, στ. 190, μυθολογοῦσαν οἱ παλιοί ὅτι ἡ Ἀντίκλεια πηγαίνοντας ἀπό τήν Ἀρκαδία στήν Ἰθάκη νά παντρευτεῖ τό βασιλιά Λαέρτη, ἔσμιξε στό δρόμο μέ τό Σίσυφο, ἀπό τόν ὁποῖο τάχα γεννήθηκε ὁ Ὀδυσσεάς.

4. ΣΤΑΣΙΜΟ Α' (543 - 589)

543. **Καλότσοι ὄσοι μέτρια.** Ὁ Εὐριπίδης πάντα ἐπαινεῖ τὰ μέτρια (πᾶν μέτρον ἄριστον) σ' ὄλα. Καί παρακάτω σ. 920. Πρ. καί Μήδεια 627, Ἰππόλυτο 264 κ.έκ., 1115 κ.έ.

567 κ.έ. **Ὁ Ὀλυμπος.** Ἐδῶ εἶναι ὁ περίφημος αὐλητής καί μελοποιός ἀπό τή Φρυγία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μαθητής τοῦ Μαρσύα. Οἱ Φρυγικές φλογέρες (Φρύγιοι αὐλοί), κι οἱ μελωδίες (Φρύγιον μέλος), ἦταν περίφημα στήν ἀρχαιότητα.

582. **Ἐλεφάντινα παλάτια.** Τό παλάτι τοῦ Μενέλαου ἦταν στολισμένο μέ χρυσάφι, ἤλεκτρο, ἄργυρο καί φίλδισι (ἐλέφαντα). Πρβ. Ὀδυσσεΐας δ, 71 κ.έ.

587. **Καί μία ἀμάχη μ' ἄλλη ἀμάχη.** Ἡ ἀμάχη (ἔρις) τῶν θεαινῶν φέρνει τόν πόλεμο τῶν Ἑλλήνων.

599. **Μή σκοντάψει.** Τό σκόνταμα τῆς νύφης ἦταν κακό σημεῖο καί τότε καί τώρα.

5. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Β' (590 - 750)

626. **Τῆς θεᾶς Νεραΐδας.** Δηλ. τῆς Θέτιδας, θυγατέρας τοῦ Νηρέα, μάνας τοῦ Ἀχιλλέα (δές σημ. στ. 207). Γιά τίς Νεραΐδες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δές Ν. Γ. Πολίτου Νεοελλην. Μυθολ. καί Λαογραφικά Σύμμεικτα τ. Α' καί Γ'.—Λεξικογρ. ἀρχεῖον τ. Ε'.—Σ. Κυριακίδη Ἑλλην. Λαογραφία τ. Α, σ. 184.—Μεγ. Ἐγκυκλοπαιδεία καί Λεξικόν Ἐλευθερουδάκη.

662. **Φρύγες.** Ἐννοεῖ τούς Τρῶες, καθώς καί στοῦ στ. 788, 1197.

697 κ.έ. **Αἴγινα.** Ἐδῶ ἔννοεῖ τή νύφη Αἴγινα, θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, πού γέννησε ἀπό τό Δία τόν Αἰακό, τόν πρῶτο βασιλιά τοῦ νησιοῦ τῆς Αἴγινας.

Ὁ **Αἰακός** ἦταν πατέρας τοῦ Πηλέα (πάππος τοῦ Ἀχιλλέα) καί τοῦ Τελαμώνα.

700. **Νηρέας.** Ὁ πατέρας τῆς Θέτιδας, ἴδ. στ. 207.

705. κ.έ. **Χεῖρωνας... Κένταυρος.** Ὁ Χεῖρωνας γιός τοῦ Κρόνου καί τῆς Φιλύρας, ἦταν ἕνας ἀπό τούς Κενταύρους, ξακουσμένος γιά τή σοφία του, τήν καλοσύνη του καί τίς πολεμικές, γιατρικές καί μαντικές γνώσεις του. Ἦταν δάσκαλος τοῦ θεοῦ τῆς γιαιτρικῆς Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἡρακλῆ, τοῦ Ἀχιλλέα (σ. 207) καί ἄλλων.—Οἱ Κένταυροι ἦταν ἀρχαῖοι μεγαλόσωμοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας. Μυθολογοῦσαν (μετά τόν Ὅμηρο) ὅτι ἀπό τή μέση κι ἐπάνω ἦταν ἀνθρωποει καί ἀπό τή μέση καί κάτω ἦταν ἄλογα.

713. **Ὁ Ἀπιδανός ποταμός.** Σήμερα λέγεται Φερσαλίτης (ἦταν στή Φθία, ἡ ὁποία τότε ἦταν πολιτεία τῆς Θεσσαλίας). Ἐνώνεται μέ τόν ποταμό Ἐνιπέα (τώρα Τσεναρλῆ) καί χύνεται στόν Πηνειό. Ὁ Ἀπιδανός στήν Ἐκάρβη (στ. 452) λέγεται «ῥαίρων νερῶν πατέρας, πού λιπαίνει τὰ χωράφια».

717. **Σάν** **καλορθεί** **τοῦ** **φεγγαριού** **τό** **γέμισμα** (ὅταν σελήνης εὐ-
τυχῆς ἔλθῃ κύκλος). Τό γέμισμα τοῦ φεγγαριού (πλησιφαῆς σελήνη) καί
σήμερα θεωρεῖται αἴσιος οἰωνός γιά τούς γάμους, γιά τή φυτεία κ.τ.λ.

718. **Στή** **θεά** **θυσία** **γιά** **τόν** **πρόγαμο** **ἔσφαζες** (προτέλεια δ' ἤδη
παιδὸς ἔσφαζας θεᾶ); **Προγάμια** ἢ **προτέλεια** λεγόταν ἡ πρὶν
τοῦ γάμου γιορτὴ κατὰ τὴν ὁποία ἡ κόρη ἢ οἱ γονεῖς τῆς πρόσφεραν θυ-
σία στή θεά Ἡρα ἢ στήν Ἄρτεμη (πρ. καί στιχ. 433 καί 1110 κ.έκ.) Καί
σήμερα ἀκόμα στό Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, κι ἄλλοῦ στήν Ἑλλάδα, πρὶν
τό γάμο πηγαίνουν προσφορά στήν ἐκκλησιά καί μεταλαβαίνουν ἡ νύφη
κι ὁ γαμπρός. Ἐκεῖ ὁ γάμος στίς εὐχές λέγεται **τέλεια** (τρισύλλαβον).
Ἔτσι στοὺς ἀρραβῶνες εὐχονται «καί στήν τέλεια (ἢ στά τέλεια) μέ ὑ-
γεία».

732. **Στή** **λαμπάδα** **ποιόν**; Ἡ μάνα κρατοῦσε τή λαμπάδα στό
γάμο τῶν παιδιῶν τῆς. Πρ. Μήδεια 1027, Φοίνισσες 344 κ.έ.

738. **Ἀργίτισσα** **θεά**. Ἡ Ἡρα ἦταν ἡ πολιοῦχος θεά τοῦ Ἄργου,
ἡ προστάτισσα τοῦ γάμου. Αὐτὴν ἐπικαλεῖται ἡ Κλυταιμῆστρα.

6. ΣΤΑΣΙΜΟ Β' (751 - 800)

751. **Σιμόης** (Σιμόεις, γεν. Σιμόεντος). Ποτάμι τῆς Τροίας πού εἶχεν
«ἀργυροειδῆς δίνας».

755. **Στῆς** **Τροίας**... **στό** **Ἀπολλώνιον** **Ἴλιο**. Τό Ἴλιο, πρωτεύ-
ουσα τῆς Τρωϊκῆς χώρας, ἦταν ἀφιερωμένο στό θεό Ἀπόλλωνα ἢ Φοῖβο,
ὁ ὁποῖος ἦταν πολιοῦχος καί θεμελιωτῆς τῶν κástρων τῆς.

757. **Κασσάντρα**. Θυγατέρα τοῦ βασιλιά τῆς Τροίας Πρίαμου. Αὐτὴ
εἶχε λάβει ἀπὸ τό θεό Ἀπόλλωνα μαντική δύναμη. Ἐπειδὴ ὁμως δέν ἀντα-
ποκρίθηκε στὸν ἔρωτα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τὴν καταράστηκε κι αὐτὸς νά προ-
φητεῦει μόνον τὰ κακά, χωρὶς ὁμως νά τὴν πιστεῦει κανένας. Ἀφοῦ πῆραν
οἱ Ἕλληνες τὴν Τροία, τὴν πῆρε σκλάβα του ὁ Ἀγαμέμνωνας καί τὴν ἔφερε
στήν Μυκῆνα, ὅπου (κατὰ τὴν Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου, λ. 420 κ.έκ.) τὴ σκό-
τωσε κοντά στὸν Ἀγαμέμνονα ἢ φόνισσα γυναικα του Κλυταιμῆστρα.

770. **Διόσκουροι**. Οἱ δύο ἀδερφοὶ τῆς Ἑλένης καί τῆς Κλυταιμῆστρας
Κάστορας καί Πολυδεύκης, παιδιὰ τοῦ Δία ἀπὸ τῆ Λήδα, πού ζοῦσαν στὸν
Οὐρανό. Δές σημ. 49.

773. **Πέργαμον**. Ἡ ἀκρόπολις τῆς Τροίας.

775. **Ὁ Ἄρης** **φονικός**. = ὁ φονικός πόλεμος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἄ-
ρης ἦταν θεός καί προσωποποίηση τοῦ πολέμου. Δές Ἀντιγόνη μου στ.
124.

788. **Λυδές** **καί** **Φρύγισσες**. Οἱ γυναῖκες τῶν Λυδῶν καί τῶν Φρυγῶν,
λαῶν γειτόνων καί συγγενῶν μέ τούς Τρῶες, μέ τούς ὁποῖους πολλές φορές
συνταυτίζονται ὅπως κι ἐδῶ (πρβ. καί στ. 662).

795. **Ἑλένη γέννημα τοῦ κύκνου.** Δές σημ. Πρβ. καί Εὐριπίδη *Ἑλένη*, στ. 17 - 21 κ.έ.

7. ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ Γ' (801 - 1J35)

812. **Φάρσαλος.** Σήμερα Φάρσαλα, πολιτεία τῆς Θεσσαλίας.

814. **Μυρμιδόνες.** Λαός στή Θεσσαλία. Δές στ. 207.

821. κ.έ. Δέν ἐπιτρεπόταν στίς τίμιες νιές γυναῖκες νά βγαίνουν μόνες τους ἐμπρός σ' ἕνα ξένον καί νά ὀμιλοῦν θαρρετά μ' αὐτόν. Τό ἴδιο σύστημα διατηρεῖται καί σήμερα ἀκόμα στήν Ἠπειρο καί σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

821. **Ἔθια Ντροπή** (Ἔθια Αἰδώς). *Ἡ Ντροπή* (Αἰδώς) προσωποιοεῖται καί στόν *Ἰππύλο*, στ. 78.

855 - 916. Στιχομυθία σέ τροχαῖκό τετράμετρο. Δές σημ. 317 - 401.

855. **Αἰακίδα** (Αἰακοῦ γένεθλον). Ἐννοεῖ τόν Ἀχιλλέα πού ἦταν γιός τοῦ Πηλέα κι ἐγγονός τοῦ Αἰακοῦ. Δές σημ. 207 καί 697.

Νά 'χεις παιδιά κακό εἶναι. Τό ἴδιο νόημα μᾶς δίνει ὁ Εὐριπίδης καί στίς *Φοῖνισσες* στ. 358, καί στή *Μήδεια* 1090 κ.έ. Κι ὁ Σοφοκλῆς στήν *Ἡλέκτρα* 770 κ.έ. Κι ὁ Αἰσχύλος στούς *Ἐπιτάφι* 1031. Τίς ἴδιες σκέψεις κάνει κι ὁ λαός μας.

920. **Μέτρια.** Δές σημ. 543.

931. **Ἄρη.** Δές σημ. στ. 775.

952. **Σίπυλος.** Πολιτεία στή Λυδία τῆς Μικρασίας, στά ριζά τοῦ ὁμόμμου βουνοῦ. Ἀπό κεῖ καταγόταν ὁ *Τάνταλος*, πρόγονος τοῦ Ἀγαμέμνονα καί Μενέλαου.

8. ΣΤΑΣΙΜΟ Γ' (1036 - 1097)

1036. **Μέ Λιβυκές φλογέρες** (διὰ λωτοῦ Λίβυος). Οἱ φλογέρες (αὐλοί) τῆς Λιβύης (στήν Ἀφρική) ἀπό ξύλο λωτοῦ, ἦταν φημισμένες. Πρβ. καί στ. 439 (σουραύλια ἀπό λωτό), *Φοῖνισσες*, σ. 793, *Ἑλένη* σ. 170, *Ἄλκηστ.* 346. Πρβλ. καί *Φρυγικές φλογέρες*, στ. 576.

1038. **Καί μέ καλαμοσουραύλια** (συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοσεσᾶν). Ἐννοεῖ φλογέρες τοῦ (θεοῦ τῶν βοσκῶν) Πανός, ἀπαρτισμένες ἀπό πολλὰ καλάμια καί διάφορες ἀπό τή φλογέρα τοῦ Λιβυκοῦ λωτοῦ.

1040. **Πιερίδες (Μοῦσες).** Κατά τή Θεογονία τοῦ Ἡσίοδου (53, 915) οἱ Μοῦσες γεννήθηκαν ἀπό τό Δία καί τή Μνημοσύνη στήν Πιερία, κοντά στό Θεσσαλικό Ὀλυμπο.

1046. **Στῶν κενταύρων τό βουνό.** δηλ. στό φημισμένο Πήλιο.

1048. κ.έ. Ὁ Γανυμήδης ἦταν Δαρδανίδης, δηλ. ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, γενάρχη τῆς Τροίας. Ἐδῶ λέγεται καί Φρύγιος=Τρωαδίτης. Μυθολογοῦσαν πῶς τό Γανυμήδη τόν ἄρπαξεν ὁ Δίας ζωντανό στόν οὐρανό.

1056. **Πενήντα νιές Νεράιδες (ἢ Νεροκόρες)** (πεντήκοντα κόραϊ Νηρέως) δές καί στ. 1295). Γιά τίς Νεράιδες, ἀρχαῖες καί νέες, ἔγραψε ἐκτενῶς ὁ ἀοιδίμος Ν.Γ. Πολίτης. Δές σημ. 626, καί *Ἐχνηυτᾶς Σατύρους* μου σημ. στ. 35.

1060. Στο δείπνο τῶν θεῶν στοῦ Βάκχου τὸ κροντήρι. Ποιητικά, δηλ. στό φαγοπότι τῶν θεῶν. Ὁ Βάκχος ἦταν θεὸς τοῦ σταφυλιοῦ καὶ τοῦ κρασιοῦ. Γιά τὸ Βάκχο δὲς Εἰσαγωγή μου στό Ἀρχαῖο δράμα σ. 9 καὶ Ἀντίγονη μου σημ. στ. 1115.

1064—6 Χείρωνας... Μυρμιδόνες. Δὲς στ. 207 καὶ 705.

9. ΕΞΟΔΟΣ (1098 - 1629)

1071. Ὁ Ἥφαιστος, γιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἦταν θεὸς καὶ προσωποποίηση τῆς φωτιάς καὶ περίφημος τεχνουργὸς τῶν μετάλλων.

1088. Ἰναχίδη = γιοῦ ἢ ἀπόγονου τοῦ Ἰνάχου, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος μυθικός βασιλιάς τοῦ Ἀργους.—Ἰνάχος καὶ ποταμὸς τοῦ Ἀργους.

1090—1095. Γράφοντας αὐτὰ ὁ Εὐριπίδης εἶχε στό νοῦ του βέβαια τὴ μεγάλη διαστροφή τῶν ἠθῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν ὀλέθριο Πελοποννησιακὸ πόλεμο. Δὲς Θουκυδίδη III, 82 κ.έ.

1111—12. Νερά γιὰ τίς σπονδές (χέρνιβες). . . κριθάρια (οὐλοχῦται ἢ προχῦται) ποὺ τὰ ῥιχναυστὴ φωτιά τῆς θυσίας, καὶ καθάρτικὴ φωτιά (πῦρ καθάρσιον). Δὲς καὶ στ. 1470 κ.έ. καὶ Ἡλέκτρας Εὐριπίδη 801 κ.έ. Πρβλ. καὶ τὰ Ὀμηρικά, Ἰλιάδας Α 449, 458.

1150. Τάνταλος. Γιὸς τοῦ Θυέστη, ἕγγονος τοῦ Πέλοπα καὶ δισέγγονος τοῦ μυθικοῦ γιοῦ τοῦ Διὸς βασιλιᾶ Τάνταλου.

1153. Τὰ δύο μου ἀδέρφια. Τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη (σημ. 49).

1159. Στὴν Ἀφροδίτη φρόνιμη. Στόν ἔρωτα φρόνιμη.

1197. Φρυγῶν γῆ = ἡ Τροία (πρ. σημ. στ. 662).

1211. Ὀρφέας. Περὶφημος μυθικός ποιητὴς καὶ μουσουργὸς τῶν Ἑλληνῶν. Πρ. Βάκχες 562. Περισσότερα ἰδὲς στόν Ἰππόλυτο, σημ. 953. Ἀνάλογα μέ τὴν Ἰφιγένεια λέγει ὁ Εὐριπίδης στὴν Ἀλκίση σ. 357, βάνοντάς τα στό στόμα τοῦ Ἀδμητου. Πρβ. καὶ Ἀλκιστης σημ. στ. 966.

1216. Ἰκετήριο κλώνο (ικετήριον). Οἱ ἰκέτες προσφεύγοντες κατέθεταν στοὺς βωμούς ἢ στά γόνατα τοῦ προσώπου ποὺ ἰκέτευαν κλώνους ἐλιάς ποὺ κρατοῦσαν στά χέρια τους.

1233. Ὁ Ἀτρέας ἦταν πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα, κι ὁ Πέλοπας πάππος.

1236. Ὁ Πάρης λεγόταν τιμητικά καὶ Ἀλέξανδρος.

1241. Ἀδερφε μου. Ἐπικαλεῖται τὴ βοήθεια τοῦ Ὀρέστη.

1247. Ἐγγίζοντας τὰ γένια σου (πρὸς γενεῖου). Οἱ ἀρχαῖοι ἰκέτευαν ἐγγίζαν τὸ γένι καὶ τὰ γόνατα τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ζητοῦσαν τὴν προστασία.

1250. Τὸ ἴδιο λέει κι ὁ λαὸς μας :

«Καὶ μέ τὰ τόσα βάσανα πάλ' ἢ ζωὴ γλυκεῖα ἔναι,
κι ὁποῖος τὸ θάνατο ζητᾷ πολὺ τρελὸς θελᾷ ἔναι»—

Ἀντίθετα ὁ Σοφοκλῆς στόν Αἴαντα στ. 479 λέει:

«Γιατί ντροπή 'ναι νά ποθεῖ μακριά ζωή
 ὅποιος δέ βρίσκει λυτρωμό ἀπό τά κακά. . .
 'Αλλά ἤ νά ζήσει τιμημένα ὁ εὐγενής,
 ἤ νά πεθάνει μέ τιμή . . . ».

Κι ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος :

«Καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύτερη ζωή
 παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιά καί φυλακή».

1285. κ.έ. Ὁ Πρίαμος ἔριξε τόν Πάρη στά βουνά τῆς Ἴδας, γιατί ἡ Ἐκάβη, πρὶν γεννηθεῖ τὸ παιδί, ὄνειρεύτηκε ὅτι θά γεννοῦσε ἐν' ἀναμμένο δαυλί, πού θά 'καιεν ὅλη τῆ χώρα. Ἀφοῦ μεγάλωσε τὸ παιδί μέσ στους βοσκούς, κι ἀνδραγάθησε, βρῆκε τούς γονεῖς του κι ἦρθε στό πατρικό του παλάτι μολονότι ἡ ἀδερφή του Κασσάντρα ἦταν ἐνάντια. Αὐτὸ τὸ μῦθο τὸν πραγματεύτηκε ὁ Εὐριπίδης στὴν τραγωδία του «Ἄλξιανδρος» πού δέ σώζεται. Γιά τὸ μῦθο δές Ἀπολλόδωρο 3, 12, 5.

1259. **Νεραΐδων.** Ἔτσι μεταφράζω τὸ ἀρχαῖο Νυμφῶν πῶχει τὸ κείμενο. Αἱ Νύμφαι τῶν ἀρχαίων ἦταν κατώτερες θεότητες, πᾶνωριες καί χαριτωμένες. Προσωποποιοῦσαν καί προστάτευαν τὰ νερά (Ναΐαδες, Κρηναῖοι, Πηγαῖοι), τὰ βουνά (Ὀρειάδες, Ὀρεσιάδες), τὰ δέντρα καί τὰ δάση (Δριάδες, Ἀναδρυάδες, Μελιάδες) κ.τ.λ. Κατοικοῦσαν συνήθως σέ σπηλιές. Ἔσμιγαν καί μέ θεούς καί μέ θνητούς. Ἀνάλογα πρὸς τούς ἀρχαίους ἔχουμε κι ἐμεῖς Νεραΐδες βουνήσιες καί Νεραΐδες θαλασσινές. Δές περισσότερα στους «Ἰχθυεὺς Σατύρους» μου, σημ. στ. 35. Πρβλ. καί σημ. 1056.

1300 κ.έ. Γιά τὴν κρίση τῶν τριῶν θεῶν κάνει λόγο ὁ Εὐριπίδης καί στὴν Ἄνδρομάχη του, στ. 283, στὴν Ἑλένη στ. 23 κ.ά.

1362. **Σισύφου ἀπόγονος.** Ἐννοεῖ τὸν Ὀδυσσεύ. Δές σημ. 524.

1948 κ.έ. Ἐπίστευαν ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ Ἄργους ἦταν Πελασγοί. Δές Ὁρέστην 682. Στὶς Ἰκέτιδες τοῦ Αἰσχύλου ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄργους λέγεται Πελασγός, γιὸς τοῦ Παλαίχθονα. Ὁ ἥρωας Περσέας νομιζόταν θεμελιωτὴς τῆς Μυκῆνας. Δές Πανασανία Β, 16, 3.—Πρβλ. καί σημ. 152. Γιά τὸν Περσέα, γιὸ τοῦ Διὸς καί τῆς Δανάης, δές στὴν Ἀντιγόνη μου σημ. 994.

1532 κ.έ. **Ἀγγελιοφόρος.** Στὸ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ θέατρο οἱ τραγικεὶς πράξεις δέ γίνονται μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν, ὅπως στό νεώτερο θέατρο. Ἡ ἐκτέλεση τέτοιων πράξεων μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν εἶναι πράμα βδελυρὸ. Μόνον ὁ Αἴας τοῦ Σοφοκλῆ αὐτοκτονεῖ μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν. Τὴν ἀφήγηση τῶν τραγικῶν πράξεων ὁ ποιητὴς ἔβανε στό στόμα τοῦ μαντατοφόρου (ἀγγέλου), ἀφοῦ τὴν τεχνουργοῦσε μέ μεγάλη σαφήνεια, ζωηρότητα καί παραστατικότητα. (Πρβλ. ἀφηγήσεις στὸν Ἰππόλυτο, Μήδεια, Βάκχες, Ἐκάβη κ.τ.λ.).

Στὴ φημισμένη Ἰταλική μετάφραση τῆς Ἰφιγένειας ἐν Αὐλίδι ἀπὸ τὸ Τζιούλιο Γκαρράβανι, πού παίχτηκε τὸ Μάη τοῦ 1930

στό άρχαιο θέατρο τής Συρακούσας, τό 'Ιταλικό 'Ινστιτούτο του άρχαίου δράματος καί ή έξεταστική έπιτροπή του διαγωνισμού αναγκάστηκαν γιά λόγους καλλιτεχνικούς καί φιλολογικούς γιά τή νέα μετάφραση τής τραγωδίας αύτής ν' άποκόψουν όλόκληρη τήν τελευταία σκηνή του 'Αγγελιοφόρου, πού παρουσιάζεται στό άρχαιο κείμενο γιά νά άφηγηθεί τό θαύμα πού έγινε στό βωμό τής θεάς 'Αρτεμης, τήν άντικατάσταση δηλ. του θύματος μέ μιá έλαφίνα καί τήν άνάληψη τής 'Ιφιγένειας στους ούρανούς.

1559. **Κανείς νά μή μ' άγγίξει.** Τό ίδιο λέει κι ή Πολυξένη, στήν 'Εκ άβ η, στ. 547.

1563. **Ταλθύβιος.** Δές σημ. 95.

1571. 'Η θεά τής παρθενίας καί του κυνηγιού 'Αρτεμης συνταντίζεται καί μέ τή Σεληνη. Πρβ. 'Ιφιγ. έν Ταύροις, 21.

ΕΚΔΟΣΗ Η' 1977 (V) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 115.000 - ΣΥΜΒΑΣΗ 2823/23-3-77

ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ "ΓΡΑΦΟΤΕΧΝΙΚΗ,, Κ. ΜΠΕΙΝΟΓΛΟΥ & ΣΙΑ

A handwritten signature in grey ink, consisting of a large, stylized initial 'A' followed by a long horizontal stroke that extends to the right edge of the page.

